

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

34e JAARGANG

WOENSDAG 11 MEI 1949

No. 1670

COMMISSIE VAN REDACTIE:

Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen;

F. de Vries.

Redacteur-Secretaris: C. van den Berg.

Plv. Redacteur-Secretaris: A. de Wit.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË:

J. E. Mertens; R. Miry; J. van Tichelen; R. Vandeputte;

F. Versichelen.

Gegevens over adressen, abonnementen enz. op de laatste bladzijde van dit nummer.

INHOUD:

	Blz.
De artikelen van deze week	367
Sommaire, summaries	367
De structuur der Westeuropese textielindustrie door <i>Prof. Dr J. Wisselink</i>	368
De Nederlandse zuivelpositie in de nabije toekomst door <i>Dr E. van de Wiel</i>	371
De nieuwe regeling inzake transfer van winsten en afschrijvingen uit Indonesië; enkele algemene aspecten door <i>E. P. M. Tervooren</i>	374
De financiering van de economische ontwikkeling door <i>W. Brand</i>	376
Aantekeningen:	
Het economisch herstel van Europa in 1948	378
De Franse creditpolitiek	379
Internationale notities:	
De prijsontwikkeling in Argentinië	380
De voortschrijdende inkomensnivellering in Zweden	380
Geld- en kapitaalmarkt	380
Statistieken:	
Bankstaten	381
Groothandelsprizen van granen, veldbonen, boter, kaas en eieren in Nederland	382
Enige indexcijfers van de industriële productie in Nederland	383
Indexcijfers van groothandelsprizen in Nederland	383
Indexcijfers van lonen volgens regelingen in Nederland	383

DEZER DAGEN

recht men de ruggen een weinig. Tenslotte heeft het bijeensteken van de hoofden in Batavia zichtbaar resultaat gehad. Daarbij kan aan de Nederlanders ditmaal zeker

niet voor de voeten worden geworpen, dat zij halsstarrig waren.

Nog hebben de Republikeinse leiders een taak op de schouders, hun volgelingen duidelijk te maken, dat de leiding het goed in het hoofd heeft. Ook moet het Nederlandse parlement nog bijeenkomen. Beide groepen kunnen beseffen, dat het buitenland zeer het hoofd zou schudden, als een van hen het thans op de heupen zou krijgen.

In de Verenigde Naties immers, is de eerste schouderklop over het bereikte reeds gegeven. Australië en India hebben een motie ingediend om de beraadslaging over het Indonesisch probleem uit te stellen. Men klopt zich daar een weinig op de borst, denkende dat „two is company, three is a crowd” door het optreden van de commissie voor Indonesië is gelogenstraft. Een weigering thans, zal de betreffende partij, zoals de zaken zich laten aanzien, duur komen te staan.

Ook op breder plan kreeg overleg ruggegraat. Tien samenwerkende Europese landen hebben het statuut voor de „Raad van Europa” ondertekend. En een nieuw staatsbestel in wording, de ontwerp grondwet voor West-Duitsland, werd al evenzeer door de betrokken partijen in overleg aanvaard. Zal dit de Amerikaanse volksvertegenwoordigers, die juist weer de schouders ophaalden over de voortgang van de samenwerking in Europa, meer moed kunnen geven?

Eerst moeten zij dan een bericht verwerken over een vorm van samenwerking, die hun tegen de borst stuit. Generaal Clay, de afgetreden machthebber in Duitsland — die zijn schouders onder de luchtbrug zette en hield — had, militair bondig, geconstateerd, dat de monopolies in Duitsland de rug was gebroken. Daaroverheen heeft een commissie van deskundigen verklaard, dat zij op dit gebied nog niets anders zagen dan, — met een woord van Deyssel — „mannen met brede ruggen, zich rijend schouder aan schouder”.

Tot een dergelijke ontdekking kwam ook President Truman; zijn politiek ten opzichte van de arbeidswetgeving is in het Congres op een wal gestoten. De intrekking van de Taft-Hawley Act op de arbeidsverhoudingen is geblokkeerd. De President heeft weer reden de rug te krommen voor een nieuwe aanpak.

Zo ook zijn minister van Buitenlandse Zaken met de drie collega's van de Grote Vier. Nu Berlijn uit zijn dwangbuis is, vonden ze, dat zij naar Parijs konden gaan. Te lang echter zijn de rigide kluisters aangelegd, dan dat men daar ineens een soepele beweging durft verwachten. De conferentietafel dáár heeft zeker hoeken.

In Italië echter haalt men iets ruimer adem. Arbeidersorganisaties van elke richting en werkgevers gaan de problemen gezamenlijk bespreken. Daardoor gaat een miljoen arbeiders, die in elke toestand van moderne staking verkeerden, zich weer met de borst op het werk toeleggen. Het is beter tegenover elkaar te zitten dan te staan.

HAV BANK - SCHIEDAM
PERSONEEL-VERZEKERING

ENGELS

Vertalingen in en uit het Engels, op elk gebied, door geroutineerd beëdigd vertaalster met diploma Engels M.O. Uitstekende referenties, concurrerende tarieven. —
N. ADAMS,
 Sijzenlaan 67
 's-Gravenhage, tel. 393308

Groothandel

WEEKBLAD VOOR IMPORT,
 EXPORT, TRANSITO,
 RECIPROCITEIT EN
 BINNENL. HANDEL

MET NETHERLANDS TRADE BULJETIN

Belangwekkende artikelen
Handelsnieuws uit alle windstreken
Offertes en aanvragen uit
binnen- en buitenland.

DEZE WEEK:

- Televisie in dienst van de export
- Amerika drijft Graanhandel in het nauw
- Een gevaar voor onze transitohandel
- Nieuwe artikelen

UITGAVE VAN DE
 KONINKL. NEDERL. BOEKDRUKKERIJ
 H. A. M. ROELANTS - SCHIEDAM

Abonnementsprijs f 15,— per jaar

Behandeling van alle
 bankzaken

* * *
 Bezorging van alle
 assurantiën.

R. MEES & ZONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE
 DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.
 Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT - BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5346

Personeels-Pensioenverzekering

verschafft directe fiscale besparing — afschrijving van toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
 Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

KENNISGEVING

Met ingang van 1 April 1949 is aan mijn kantoor als medewerker verbonden de heer **Mr. Dr. E. J. F. STEINMETZ**, Belastingconsulent.

A. L. F. Leverington

Belastingconsultatiebureau.

1e Helmersstraat 95, Tel. 85508
 Amsterdam-W.

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

Verliesposten Voorkomend System

bestaande uit 4 Diensten **- V.V.S. -**

Het V.V.S. is een onmisbaar hulpmiddel bij het gezondhouden van uitstaande credieten. Aanvaard als onderdeel der debiteuren-administratie, zal het van groote praktische waarde blijken te zijn.

Onze V.V.S.-brochure wordt op aanvraag kosteloos toegezonden
Van der Graaf & Co's bureaux voor den handel N.V.
 Amstelstraat 14-18, Amsterdam-C. Telefoon 38631 (5 lijnen)

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Prof. Dr J. Wisselink, *De structuur der Westeuropese textielindustrie.*

Drie factoren zijn van groot belang bij de beoordeling van de vooruitzichten der Westeuropese textielindustrie, t.w. dat vóór de oorlog de Westeuropese katoen- en wolindustrie een teveel aan capaciteit had van 15 pCt, dat de exportmarkten van West-Europa zelf zijn gaan industrialiseren, en dat in de periode 1910—1938 een duidelijk dalende trend te constateren valt m.b.t. het aandeel van de totale export in het wereldverbruik. Ondanks de waarschuwing, die hierin ligt opgesloten, ziet men zeer ambitieuze investeringsprogramma's der O.E.E.C.-landen. Men verwacht nl., dat in 1952—'53 ca 40 pCt meer textiel zal kunnen worden geëxporteerd dan in 1938. Dit cijfer is zeker ca 20 pCt te hoog. Overspannen exportverwachtingen en de daarop gebaseerde uitbreidingen kunnen leiden tot ernstige structuurfouten. De Benelux treft in deze echter geen blaam. Onze Regering kan en moet — samen met België — mèt klem te Parijs op bovengenoemde gevaren wijzen, doch zelf niets korten op ons eigen relatief zeer bescheiden moderniseringsprogramma.

Dr E. van de Wiel, *De Nederlandse zuivelpositie in de nabije toekomst.*

In dit artikel worden de afzetmogelijkheden van de producten der veehouderij, in de komende vijf jaren, quantitatief benaderd. Berekend wordt, dat de positie aan het einde van deze periode ongeveer als volgt zou kunnen zijn (in duizenden tonnen):

Melkproductie	5.700
Op de boerderij blijvend, teruglevering, etc.	1.707
	3.993
Verbruik binnenland	2.646
	1.347
Totale boterproductie	71
Uitvoeroverschot (exc. boter)	1.276
Dit surplus is ongeveer even groot als vóór de oorlog.	

E. P. M. Tervooren, *De nieuwe regeling inzake transfer van winsten en afschrijvingen uit Indonesië; enkele algemene aspecten.*

De bezwaren van ondernemerszijde tegen de geprojecteerde regeling aangevoerd, richten zich tegen de koppeling van de transferpolitiek aan de fiscale winstopvattingen. De fiscale verliescompensatie wordt niet transferabel gesteld. Het, vasthouden aan de fiscale idee, dat verliescompensatie geen eigenlijke winst is, zou de investeringslust te zeer kunnen remmen; de transferregeling voorziet op dit punt dan ook in een tegemoetkoming, welke kan worden beschouwd als een correctie op de aansluiting aan het fiscale winstbegrip. Voor de jaren 1947, 1948 en 1949 wordt een winsttransfer geraamd van resp. f 20, f 35 en f 60 mln.

W. Brand, *De financiering van de economische ontwikkeling.*

In de derde zitting van de Subcommissie voor Economische Ontwikkeling werd het vraagstuk van de mobilisatie van financiële hulpbronnen behandeld. Volgens de subcommissie betekent economische ontwikkeling van achterlijke gebieden, industrialisatie en wel de ontwikkeling van nationale zware industrieën. Binnenlandse besparingen dienen primair te zijn, buitenlands kapitaal komt op de tweede plaats. De binnenlandse besparingen zijn echter dikwijls minimaal. T.a.v. buitenlands kapitaal werden enige regels opgesteld, die als leidraad zouden moeten gelden. Men stelde zich voor, dat de voorwaarden, waarop buitenlands kapitaal kan deelnemen, principieel in individuele overeenkomsten behoorden te worden vastgelegd. Algemeen was men van mening, dat nog veel meer buitenlandse steun naar de onontwikkelde landen moest vloeien.

SOMMAIRE.

Prof. Dr J. Wisselink, *La structure de l'industrie textile en Europe occidentale.*

Les „pays O.C.E.E.” ont dressé un programme ambitieux en matière d'investissements dans le secteur du textile et ceci malgré la capacité énorme de l'industrie cotonnière et lainière, — la tendance à l'industrialisation — et une diminution générale de l'exportation. L'estimation de l'exportation pour 1952-1953 dépasse sûrement de 20 pCt la réalité. Un déploiement basé sur ces totaux peut bien conduire à une structure faussée.

Dr E. van de Wiel, *La situation de l'industrie laitière des Pays-Bas dans un avenir rapproché.*

On publie dans cet article une estimation de la production relative aux cinq années à venir. Une production d'environ 5.700.000 tonnes de lait permettrait une exportation de 1.200.000 à 1.300.000 tonnes, soit environ autant qu'avant la guerre.

E. P. M. Tervooren, *Une nouvelle réglementation du transfert des bénéfices et des amortissements de l'Indonésie; aspects généraux.*

De la part des entrepreneurs des objections ont été formulées quant au rattachement de la politique de transfert à la conception fiscale des bénéfices. La compensation fiscale, des pertes n'est pas transférable. Cette politique freinerait les investissements. Toutefois le règlement de transfert a été assoupli par une correction de la conception fiscale des bénéfices.

W. Brand, *Le financement du développement économique.*

Suivant la sous-commission du Développement Economique, l'évolution des régions économiquement arriérées, se fait par l'industrialisation et notamment le développement de l'industrie lourde. L'épargne nationale doit primer. Si celle-ci est insuffisante, l'on devient dépendant des capitaux étrangers.

L'avis prévalait que l'appui de l'étranger devrait affluer davantage vers les pays peu développés.

SUMMARIES.

Prof. Dr J. Wisselink, *The structure of the Western European textile industry.*

Three features are of great importance for the future of the Western European cotton- and woollen industry: over-capacity; industrialization of its outlets; and a falling trend of the ratio of total exports to world consumption. The investment programs of the O.E.E.C.-countries do not take these developments sufficiently into account. Exports for 1952-'53 are overestimated by at least 20 %.

Dr E. van de Wiel, *The Netherlands dairy position in the near future.*

Exports of the next five years are estimated. If 5,700,000 tons of milk should be produced an exportsurplus of 1,200,000 to 1,300,000 tons could be possible. That is about the pre-war quantity.

E. P. M. Tervooren, *The new regulation of the transfer of profits and depreciation allowances from Indonesia; some general aspects.*

Entrepreneurs objected to the coupling of the transfer policy to fiscal conceptions of profits. Fiscal compensations for losses are not transferable. This might deter investors. The regulation is altered to meet this objection.

W. Brand, *Financing the economic development.*

According to the Subcommission for Economic Development economic development of the backward countries means industrialization, mainly development of heavy industries. Domestic savings ought to be the main source of funds. Nevertheless foreign capital is indispensable. The general census of opinion was that assistance to the backward countries ought to be stepped up.

DE STRUCTUUR DER WESTEUROPESE TEXTIELINDUSTRIE ¹⁾.

Men kan van mening verschillen over het relatieve belang in het economisch leven en inzonderheid in het bestaan van een bedrijfstak van conjunctuur en structuur. Doch zelfs de meest enthousiaste conjunctuurspecialist zal niet ontkennen, dat het au fond de structurele positie en de lijn van de structurele ontwikkeling is, waarvan op de duur het wel en wee van een bedrijfstak afhangt. Op de structurele ontwikkeling worden de lange duur beslissingen genomen, zowel op economisch, op technisch als op sociaal gebied. Zo is bijv. het vraagstuk van de investeringen, i.c. de uitbreiding, doch vooral de modernisering van het productie-apparaat, zeer actueel.

Bij een Overheid, die haar verantwoordelijkheid beseft voor het in stand houden van de toekomstige welvaartsbronnen van ons volk, vinden dergelijke vragen uiteraard hun weerklink in een andere vraag en wel: wat moet men doen voor een grote bedrijfstak, een bedrijfstak, waarin, zoals die waarvan in dit artikel sprake is, in het totaal (textielindustrie en confectie samen) ongeveer 153.000 Nederlanders hun brood verdienen, een bedrijfstak, die over 1948 een omzet behaalde, die de twee miljard gulden nabij kwam, die een bijdrage in de „export drive” onzer Regering leverde (zonder de re-export) van ruim 350 miljoen gulden. Een bedrijfstak, waarin — en daarbij nog geenszins waarderende op de huidige vervangingswaarde — zeker voor omstreeks een miljard gulden zal zijn geïnvesteerd, waarbij we dan nog niet in een cijfer uitdrukken de kennis, de organisatie en de goodwill op exportgebied, die aan dit apparaat momenteel is verbonden. De textielindustrie, in de ruimste zin, die momenteel rond 15 pCt van de totale goederenexport van Nederland levert, is één der belangrijkste economische en daarmede sociale „assets” van ons land.

Indien we over de structuur en de vooruitzichten en laat ik dit zo noemen, het voor het leven van deze industrie noodzakelijk „klimaat” spreken, dan is dit uiteraard veel meer een internationaal dan een nationaal probleem. Het is zelfs een uitgesproken internationaal probleem. Niet alleen om het feit, waaraan onze Belgische collega's en wij uiteraard het eerste zullen denken, n.l. dat na de totstandkoming der economische Benelux Unie, de totale productiecapaciteit der beide gezamenlijke textielindustrieën te groot zal zijn voor de in redelijkheid te verwachten binnenlandse consumptie der Beneluxlanden. Niet alleen omdat we onze Benelux-industrie zullen moeten zien in het verband ener Westeuropese economische samenwerking en omdat een werkelijk rationele samenwerking in deze m.i. op de duur een vrije beweging (dus uitwisseling) van producten, kapitaal en mensen zal moeten betekenen. Ook niet alleen, omdat in de jaren voor de oorlog in de gezamenlijke katoen- en wolindustrie van West-Europa gemiddeld 20 pCt der weefgetouwen stil stond.

Doch ook omdat West-Europa gedwongen is te exporteren wil men hier een levenspeil handhaven, wat ook maar lijkt op het tegenwoordige. En tenslotte ook, omdat we in West-Europa investeren met Marshall-hulp en omdat wij een beroep op anderen doen om deze export mogelijk te doen blijven.

De exportvooruitzichten der Westeuropese textielindustrie.

De export van West-Europa vond voornamelijk plaats in de katoen- en de wolindustrie, een figuur, die ook voor Nederland volkomen opgaat. Daarnaast waren met name de exporten van rayon in diverse stadia en bepaalde bastvezelproducten van belang.

Ik wil hier volstaan met het uit de materie lichten van

een karakteristiek voorbeeld als dat der katoenindustrie om dan bij de investeringsprogramma's ook de wolindustrie weer mee te nemen. De problemen van de export en vooral het probleem van de grootte der toekomstige productiecapaciteit en het maken van fouten bij investeringen lopen voor de andere industrieën uit deze bedrijfskolom vrijwel geheel parallel aan de tak, die ik zoeven noemde. Een streven naar een zekere autarkie (die — in Westeuropes verband op de duur — dus structureel bezien — een illusie zal blijken), de super optimistische verwachtingen omtrent de toekomstige exportmogelijkheden, een niet voldoende kritisch bezien van het — overigens zeer gemotiveerde — streven naar industrialisatie — met als resultaat op de duur een chronisch te veel aan productiecapaciteit — de kwade gevolgen van dit alles op economisch en sociaal gebied, ze zijn voor alle takken gelijk.

Bovendien worden de door de vooruitgang van de techniek en met name door het steeds frequenter worden van gemengde producten de grenzen tussen de diverse textielbranches vervaagd. Vervaging van grenzen leidt altijd tot een gemakkelijker betreden van elkaars terrein. Bovendien zal in een verarmde wereld, dus op markten met een sterk verminderde koopkracht, eerder substitutie in de consumptie optreden. Een arme consument stapt, als een prijsverschil sprekend wordt, gemakkelijker over van een artikel van de ene industrietak naar dat van een ander, dan iemand met een volle beurs.

Wij zeiden reeds, dat vóór de oorlog in de gezamenlijke katoen- en wolindustrie van Frankrijk, België en Nederland ca 70.000 weefgetouwen of ruw genomen 20 pCt der totale capaciteit chronisch stil stond, hetgeen dus — uitgaande van een kleine reservecapaciteit — wijst op een surplus van zeker 15 pCt.

Betrekt men ook West-Duitsland in het Westeuropes verband — en dit is nodig willen wij hier op de duur samen een bestaan hebben — dan ziet men, dat door oorlogshandelingen naar raming ca 50.000 getouwen verloren gingen. Dit zou dus betekenen, dat er — op basis van de vooroorlogse binnenlandse consumptie en de vooroorlogse export — nog altijd ca 20.000 getouwen te veel zijn. Daarbij komt dan nog een zekere niet onbelangrijke surpluscapaciteit, welke in Engeland bestaat.

Een verarmde binnenlandse markt zal belangrijk minder textiel opnemen dan voorheen. Het is moeilijk om hier een raming voor enigszins langere termijn te geven. Veel zal afhangen van het prijsverloop der ruwe grondstoffen, waarbij ook het vraagstuk van de discrepantie tussen de prijzen van agrarische en industriële producten een rol speelt.

De inhaalvraag in binnenland en buitenland mag ons het bestaande surplus aan capaciteit geen ogenblik doen vergeten. Hoe snel een „sellers' market” in een „buyers' market” kan veranderen, heeft België ons geleerd.

Wat de gezamenlijke exportmarkten betreft, ondanks de successen die onze industrie hier — mede door een belangrijke onderlinge samenwerking — behaalde en die ook hoop geven voor de toekomst — moeten wij ook hier niet blind zijn voor de werkelijkheid. Belangrijke consumptiegebieden als Pakistan, Brazilië, Egypte, Argentinië, Zuid-Afrika, Australië, vroeger belangrijke afnemers van West-Europa, zijn bezig hun eigen industrie uit te breiden, respectievelijk een eigen textielindustrie op te richten. Ook tal van Europese landen, die slechts een kleine eigen textielindustrie hadden en onze producten kochten, breiden nu de eigen industrie uit.

De exportmogelijkheden liggen dus uit dezen hoofde belangrijk minder gunstig dan voor de oorlog. Het schijnt, dat dit punt, hoewel er reeds herhaaldelijk op gewezen is ²⁾,

¹⁾ Dit artikel is gebaseerd op een rede, uitgesproken tijdens het te Amsterdam op 12 April 1949 gehouden textielcongres.

²⁾ Zie o.a. „Consequenties van structuurwijzigingen der Duitse industrie” van schrijver dezes in „E.-S.B.” van 27 Maart 1946, blz. 195.

of nog niet voldoende gerealiseerd of onderschat of snel vergeten wordt. Voor onderschatting zou ik reeds daarom willen waarschuwen, omdat de eerstgenoemde overzeese landen over het geheel ruimschoots beschikken over de middelen om deze industrialisatieprogramma's uit te voeren. Het feit, dat deze toe te voegen industriële capaciteit er nog niet is, is toch zeker geen reden om ze in de eigen ramingen omtrent de afzetmogelijkheden niet te betrekken. Deze industriële capaciteit komt er. Is deze industrialisatie van tot nu toe textielimporterende agrarische landen een ongunstige omstandigheid voor de export, er is ook een gunstige factor. Om deze echter te kunnen traceren, moeten we eerst even het vooroorlogse beeld van het wereldverbruik en de internationale handel in katoenen stukgoederen geven en de veranderingen, die daarin door oorlog en bezetting zijn gekomen.

	1909-1913	1924-1928	1934-1938
	in 1.000 tonnen		
Wereldverbruik / katoenen doek	4.400	5.345	6.070
Export van katoenen doek	1.031	952	728
Idem in pCt van het wereldverbruik	23,4	17,8	12,0

In de periode 1910—1938 daalde het aandeel van de geëxporteerde weefsels in het (inmiddels ook sterk gestegen) wereldverbruik van 23,4 pCt tot 12 pCt. De oorzaak is dezelfde als die we nu weer voorzien: de industrialisatie in oorspronkelijk voornamelijk agrarische landen — eerst ter besparing op de import en ter verschaffing van werkgelegenheid, later ter verkrijging van een additioneel ruilproduct voor hun eigen importen.

Ook als men niets wist van de momentele plannen van deze overzeese markten, dan zou deze dalende trend ons bij de Westeuropese verwachtingen al tot grote voorzichtigheid moeten manen.

Bekend is, welke de grote exporterende landen zijn, nl. Engeland, Japan, Frankrijk, Italië, Nederland en België. Deze namen vóór de tweede wereldoorlog ongeveer 80 pCt van de uitvoer van katoenen weefsels voor hun rekening. Het aandeel van Japan (ca 40 pCt) was slechts weinig kleiner dan dat van heel West-Europa samen (nl. ca 45 pCt).

Japan is één der lichtpunten, waarop ik doelde. Omtrent de weefgetouwen in Japan zijn maar enkele cijfers bekend en of ze betrouwbaar zijn is de vraag. Het aantal katoenweefgetouwen, dat in 1938 ca 335.000 bedroeg, zou nu teruggelopen zijn tot ca 175.000. Aangezien echter Japan reeds voor de oorlog nooit een spindelplaatste of deze moest minstens in twee ploegen lopen en passen op weefcapaciteit, zegt hier de vermindering van het aantal spindels genoeg. In Japan zijn ca 8 mln spindels minder dan vóór de oorlog, terwijl ook Duitsland in spincapaciteit achteruit is gegaan. Vergeleken met de maximale wereldcapaciteit van vóór de oorlog, nl. ca 165 mln in 1928, zijn er thans — na de inkrimping in Engeland in de periode van 1930—1940 en de genoemde oorlogsschade, waarschijnlijk niet meer dan omstreeks 135 mln spindels. Een Europees fabrikant, die — vol enthousiasme — ergens overzee begint, vond dit een nogal geruststellend cijfer. Iedereen weet echter, dat de textielmachine-industrie na 1945 weer op volle toeren draait, en ook dat de mening in de Verenigde Staten is, dat een veel groter deel van deze spindels in twee ploegen kan draaien.

Het zou uiteraard voor West-Europa, wat van export simpelweg moet eten, een belangrijke steun zijn, indien men de capaciteit van Japan beperkte tot de 3½ mln spindels, die er nu weer in werking zijn, of tot de limiet van 4 mln, die de Amerikaanse bezettingsautoriteiten voorlopig hebben gesteld.

Hoe staat het met de economische verschuivingen in de koopkracht, met de ontwikkeling van de zgn. „backward countries”, die de Verenigde Staten ter hand wil nemen en welke aspecten bieden beide voor een meerder verbruik van weefsels?

Wat deze verschuivingen betreft, tegenover een verarmd Europa, ten dele nog ernstig ontwricht — wat trouwens ook geldt voor bepaalde gebieden in het verre Oosten —, zijn met name Noord-Amerika, bepaalde gebieden in Zuid-Amerika, Afrika, de Near East, alsmede Australië, relatief koopkrachtiger geworden. De prijzen van de landbouwproducten zijn tegenover vele prijzen van industriële verbruiksartikelen relatief gestegen. Dit is dus momenteel gunstig voor onze afzet. Het is echter zeer de vraag, of dit zo blijft. Het is een verschijnsel, wat we ook hebben gekend na de eerste wereldoorlog. Er zal wel weer een kentering komen in deze dispariteit ten gunste van de prijzen der industrieproducten, zodat we ons van deze — nu zeer mooi lijkende additionele „outlet” niet te veel moeten voorstellen. Zulks temeer nu de „pipelines”, na de eerste inhaalvraag, meer en meer gevuld raken. Er blijven natuurlijk landen over als Arabië, waar door een verandering in de economische structuur de koopkracht blijvend stijgt en het pleit voor onze textielindustrie, dat ze daar de nodige aandacht aan heeft besteed; over het geheel echter werkt straks de dispariteit-regressie weer.

Gunstiger zijn de aspecten, die de door de Verenigde Staten voorgenomen „development of backward countries” biedt. Hier zal ongetwijfeld een koopkrachtvermeerdering ten opzichte van West-Europa optreden. Voor landen, waar de consumptie per hoofd nog op een ongekend laag niveau ligt, betekent een geringe toeneming van de welstand meestal spoedig een aanmerkelijk hoger verbruik van textiel. Een dergelijke ontwikkeling duurt echter zeer lang en verder is de vraag wie deze buit krijgt. Ook de uitvoer van de Verenigde Staten is belangrijk toegenomen, omdat de traditionele exporteurs slechts zeer geleidelijk hun productie weer op peil konden brengen en eerst in de ergste nood der eigen bevolking moesten voorzien. In 1947 leverden de Verenigde Staten, die vóór de oorlog slechts ca 7 pCt van hun weefsels exporteerden, meer dan 30 pCt van de totale export van katoenen weefsels en ongeveer 50 pCt van rayon-stukgoederen. Weliswaar is dit aandeel over 1948 weer aanmerkelijk gedaald; doch daarnaast denken we weer aan Japan. Nu we langzamerhand een zekere terugkeer naar de vooroorlogse structurele verhoudingen zien, is het te begrijpen, dat West-Europa en vooral Engeland zich zorgen maakt over een eventuele terugkeer van Japan als eerste wereld-exporteur. De belangen van geheel West-Europa lopen hier parallel.

Het is derhalve begrijpelijk, dat geheel West-Europa de pogingen van Engeland, om met de Verenigde Staten omtrent de toekomstige grootte der Japanse industrie tot overeenstemming te komen, met meer dan gewone belangstelling volgt. Willen de Verenigde Staten, dat West-Europa exporteert, dan moet men hier oog voor hebben. Temeer, omdat zowel de wederopbouw van Japan als van West-Europa geschiedt met Amerikaanse hulp.

Het export- en investeringsschema der O.E.E.C.-landen.

We kunnen Amerika voor de Marshall-hulp niet dankbaar genoeg zijn. Als er één industrie is, die de grote waarde van deze hulp ten volle en in grote erkentelijkheid beseft, dan is het wel de Nederlandse, ja, de gehele Westeuropese textielindustrie. Zonder de grondstoffen en de machines (om de onderdelen vooral niet te vergeten), wier aankoop alléén door de Marshall-hulp mogelijk was, stonden we nu al volkomen in een economische en sociale ruïne. Het spreekt vanzelf, dat in de periode, die nu bijna ten einde is, nl. de periode, waarin voornamelijk een onderhoudsachterstand van vijf jaren moest worden ingelopen en de ergste oorlogsschade hersteld, de kans op het maken van fouten bij het doen van investeringen veel geringer was, dan in de nu aanbreekende jaren, waarin ook grotere programma's aan de orde komen. Zo er nu misschien hier en daar investerings-

fouten zouden zijn gemaakt, dan zinken deze geheel in het niet tegenover de enorme positieve resultaten. We zouden echter niet verantwoord zijn, indien we thans niet op een paar gevaren wezen, welke een zo efficiënt mogelijke besteding van de beschikbaar gestelde middelen zouden kunnen bedreigen.

Het is altijd absurd, indien er een teveel aan productiecapaciteit wordt gecreëerd. Het is dubbel absurd, indien dit geschiedt in een verarmde wereld. Het is driedubbel absurd, als dit zou geschieden met belastinggelden van derden.

We zagen zoëven de pogingen van Engeland inzake de Japanse productiecapaciteit. Engeland, ja heel West-Europa, beschikt hierbij weliswaar over argumenten, waarvan de rationaliteit duidelijk spreekt, maar deze argumenten zouden belangrijk worden versterkt, indien West-Europa zelf ook inzake het gehele vraagstuk van het toekomstig exportvolume en het creëren van productiecapaciteit rationeel handelde. En men kan nu niet volhouden, dat West-Europa als geheel rationeel handelt, indien men de zeer ambitieuze investeringsprogramma's beziet, die te Parijs — in het kader der economische samenwerking van de aan het Marshall-plan deelnemende landen — op tafel komen. De Benelux treft in deze geen blaam. Een Belg en een Nederlander, kooplieden van de Middeleeuwen af, verliezen niet spoedig de realiteit uit het oog.

De plannen voor de grote uitbreidingen van vele anderen zijn grotendeels gebaseerd op verwachtingen van een aanmerkelijke toeneming van de export. Ondanks de waarschuwing, die ligt opgesloten in de drie hiervoren gesignaleerde feiten, t.w. dat vóór de oorlog 20 pCt der getouwen overbodig was, dat onze exportmarkten zelf zijn gaan industrialiseren en de duidelijk dalende structuurtrend in de totale exporten in de totale consumptie, ziet men in het export- en investeringsschema der O.E.E.C.-landen de volgende cijfers:

Men gaat ervan uit, dat in 1952/'53 de gezamenlijke textielexport (in casu hier katoen, wol, rayon en linnen) naar hoeveelheid ca 40 pCt hoger zal liggen dan in 1938. Toegegeven, dat 1938 voor deze export niet tot de florissante jaren mag worden gerekend, en rekening houdende met de toeneming der wereldbevolking en zelfs al een gestegen welvaartspeil in tal van landen verdisconterende, dan is dit cijfer zeker ca 20 pCt te hoog. Deze exportverwachting is m.i. dus niet minder dan absurd. Ik vrees, dat men tot deze enorme exportramingen op textielgebied gekomen is, omdat men omtrent 1953 een sluitende betalingsbalans kan tonen, dus de zgn. „viability” bewijzen. In de eerste plaats gaat men dus hierbij al uit van iets dat nog moet worden bewezen en in de tweede plaats valt op te merken, dat men — het belang van een zo groot mogelijke textielexport zeker onderstrepende — de bestaande tekorten dan maar moet compenseren met andere uitvoeren of met een beperking van invoeren.

De post textiel is in ieder geval, in zijn huidige grote omvang, niet reëel. Daar komen dan de hiervoren genoemde overindustrialisatie-tendenties nog bij, die als volgt te onderscheiden zijn:

a. In landen met een betrekkelijk kleine textielindustrie, o.a. de Scandinavische landen, en ook in Zuid-Europa, streeft men naar uitbreiding der capaciteit. Dit moet dus in de toekomst een vermindering van de afzet der exporterende landen betekenen. Noorwegen bijv., dat voor de oorlog ca 40 pCt van zijn consumptie zelf dekte, zal dit in de toekomst voor ca 65 pCt doen;

b. de Bizone — zij het op langere termijn dan de duur van het Marshall-plan — wil haar toch reeds belangrijk productiepotentiël niet onaanzienlijk vergroten;

c. in landen, waar de textielindustrie de grootste omvang heeft, zoals Engeland en Frankrijk, en waar een belangrijk deel van de capaciteit (vóór de oorlog deels stilstaande) verouderd is, worden uitgebreide vervangingsprogramma's opgesteld.

Dit is een zeer lofwaardig streven, een streven, dat in onze industrie, hoewel lang niet zo verouderd, ook alle aandacht heeft. Maar de vraag, waar men nooit antwoord op krijgt, is: wat gebeurt er met de oude productiecapaciteit? We weten allen, welk een taai leven oude installaties hebben, hoe ze — telkens in andere handen — nog jaren en jaren door haar karakter van goedkoop verkregen overcapaciteit een industrie economisch en sociaal kunnen neerdrukken.

Terwijl nu m.i. de textielindustrie in West-Europa — gezien de exporttrend en de andere genoemde factoren — zeker niet uitgebreid moest worden (wel gecompleteerd en gemoderniseerd), zien we in de programma's reeds overal een geringe stijging der capaciteit, indien men aanneemt, dat het hier uitsluitend vervanging van oude machines door moderne betreft, waarbij dus de oude capaciteit verdwijnt. Dit lijkt dus nog bevredigend, al zou (denk vooral aan onze exportconclusies en ook aan de verarming der Westeuropese binnenlandse markten) een kleine daling beter zijn. Maar geheel anders wordt het beeld, indien men op de bovengestelde vraag geen antwoord krijgt. Indien we er van uit moeten gaan, dat de vervangen machines niet verdwijnen, en hetzij in het eigen bedrijf, hetzij (meestal) in nieuwe handen van beginnende kleine ondernemingen komen, dan wordt het beeld zelfs verontrustend.

Enige cijfers mogen dit verduidelijken:

Veronderstelling A = oude capaciteit verdwijnt.		B = oude capaciteit blijft naast de vernieuwing bestaan.	
Katoenspindels	1938	ca 66 mln	
	1952 A	ca 66 mln; toeneming 0	
	1952 B	ca 80 mln; „ ca 21 pCt	
Wolspindels	1938	ca 14 mln	
	1952 A	ca 13 mln; afnemng ca 7 „	
	1952 B	ca 15 mln; toeneming ca 12½ „	
Katoen-, rayon- en linnengetouwen	1938	ca 1.281.000	
	1952 A	1.317.000; toeneming ca 3 pCt	
	1952 B	1.560.000; „ ca 22 pCt	
Wolgetouwen	1938	192.000	
	1952 A	195.000; toeneming ca ½ pCt	
	1952 B	247.000; „ ca 27 pCt	

Dit beeld, wat gelukkig nog geen werkelijkheid is, is veel ongunstiger, om niet te zeggen zeer verontrustend. Het gaat — zoals reeds gezegd — uit van de verwachting, dat er in 1952/'53 ca 40 pCt meer zal worden geëxporteerd dan in 1938. Het is een raadsel, hoe dit programma, dwars tegen de lessen uit het verleden en de absoluut anders wijzende exporttrend in, zou kunnen worden verwezenlijkt. Het is bij alle planning ook in Nederland wel gebleken, dat export een vak op zichzelf is. Van vele nieuwe of uitgebreide industrieën, die vroeger niet of weinig exporteerden, had men ook hier grote verwachtingen wat hun nieuwe export betreft. Er is over het geheel weinig van terecht gekomen en waar het lukt gaat het langzaam. Waarom? Omdat export, in welk artikel ook, een vak is wat men moet leren en wat de betrokkenen ook psychologisch moet liggen. Het is geen toeval, dat in de „export drive” van de Nederlandse Regering de oude exportbranches (bloembollen, textiel) zich het beste houden. Het is geen toeval, dat onze textielindustrie zulke enorme resultaten haalt. Het ligt ons structureel en psychologisch.

Het is ook geen toeval, dat een land als Nederland, van ouds een exportland, een land met een bevolking die de internationale handel ook psychologisch ligt, zich in deze op de bodem der realiteit stelt, en niet met zulke fantastische exportverwachtingen en daarop gebaseerde uitbreidingen komt. Van de uitbreidingen in België kan ik gelukkig hetzelfde zeggen en ook deze houding daar is geen toeval.

Indien men zelf het voorbeeld van realiteitsbesef geeft, heeft men ook recht van spreken. Ik twijfel er dan ook niet aan, of onze Regering zal te Parijs met klem wijzen op de grote fouten, dié dreigen.

Het is fout, dat Europese landen, die tot nu toe praktisch geen textielindustrie hadden, er nu een gaan creëren omdat, in plaats van een multilateraal handelsverkeer te bevorderen, deze landen daarmee weer in de richting der autarkie werken. Indien wij textiel leveren naar Noorwegen en daarvoor bijv. walvistraan terug krijgen, dan wil dit zeggen, dat wij, geen textiel meer naar Noorwegen kunnen leveren, ook geen walvistraan meer kunnen invoeren en zelf onze walvisvaart weer moeten uitbreiden. Het is een vicieuze cirkel, met als eindresultaat overal een teveel aan productiecapaciteit, en dit in een zwaar verarmd werelddeel, en bovendien het ons verwijderen van de economische eenheid van West-Europa, een eenheid, die wij economisch nodig hebben en die de Verenigde Staten ook wensen. En nu zien we, dat, indien deze au fond autarkische plannen door zouden gaan, het geld van de Amerikaanse belastingbetaler zou worden gebruikt om de politiek die Amerika nastreeft ernstig te vertragen. Elke, collectief bezien, onnodige investering verschuift de dag der Westeuropese eenheid. Overspannen exportverwachtingen en de daarop gebaseerde uitbreidingen hebben altijd hetzelfde resultaat, nl. het creëren van een kapitale structuurfout, met alle noodlottige economische en sociale gevolgen van dien.

Gevolgtrekkingen m. b. t. de Nederlandse textielindustrie.

Als onze Regering te Parijs op deze gevaren wijst, dan kan ze dit, samen met België, zoals gezegd, doen, omdat wij zelf reëel handelen. Ze kan dit ook doen omdat zij zelf daar een industrie vertegenwoordigt, die op de exportmarkten nu een zeer sterke plaats inneemt. Ik ben er mij van bewust, dat de export zal kunnen verminderen, als aan de grootste inhaalvraag is voldaan en de concurrentie weer toeneemt. Maar op zichzelf staat de Nederlandse industrie met haar over het geheel rationele structuur en rationele productie, haar daardoor lage kostprijzen, haar goede sociale verhoudingen en haar arbeidsrust er betrekkelijk goed voor. Daarbij heeft ze — mede door samenwerking, door collectieve economische reserach, voorlichting en marktonderzoek — de jaren na de oorlog benut om haar export structureel en conjunctureel veel beter te spreiden dan dit vóór de oorlog het geval was. We zullen hard moeten vechten, maar we kunnen de strijd met goede moed ingaan.

De Nederlandse Regering staat dus, in haar betoog met sterke feiten.

Wat we verder nog van haar vragen is, om — gezien wat anderen wensen — geen deviezen cent te korten op het relatief zeer bescheiden moderniseringsprogramma der Nederlandse textielindustrie. Een programma wat slechts omstreeks 50 pCt bedraagt van hetgeen de bekwame leider van het Planbureau, Prof. Tinbergen, als noodzakelijk raamde. In hoeverre de belastingpolitiek schuld is aan dit achterblijven van de gevraagde bedragen voor modernisering bij de raming laat ik in het midden.

Geen regering kan zich veroorloven om één der belangrijkste welvaartsbronnen van ons volk en één der belangrijkste factoren in haar exportprogramma niet datgene te geven wat nodig is voor haar duurzaam behoud. Het voorbeeld van Lancashire, waar men in de jaren 1925—1940 mede door het niet tijdig moderniseren zeer vrangre vruchten plukte en een enorm geïnvesteerd vermogen praktisch waardeloos maakte en daardoor ook op sociaal gebied veel leed veroorzaakte, moge in deze ter waarschuwing strekken. Het gaat, binnen Westeuropes verband, om het behoud van één der belangrijkste welvaartsbronnen van ons land.

Kapitaalinvesteringen alleen zijn niet voldoende. Er moet ook arbeid worden geïnvesteerd, in al zijn schakeringen en graderingen van laag tot hoog, met een groot saamhorigheidsgevoel en met „fighting spirit” voor het behoud van Nederland's positie. Het behoud van een zo

grote welvaartsbron is een zaak van elk lid onzer gemeenschap.

Ik zou mij zeer sterk moeten vergissen, indien ons volk en onze Regering deze „fighting spirit” niet bezaten.

's-Gravenhage.

Prof. Dr J. WISSELINK.

DE NEDERLANDSE ZUIVELPOSITIE IN DE NABIJE TOEKOMST.

De geringe gemiddelde omvang van het Nederlandse boerenbedrijf dwingt deze bedrijfstak zich ook in de toekomst op arbeidsintensieve productie toe te leggen. Dat betekent, dat de veehouderij een belangrijk onderdeel van het Nederlandse landbouwbedrijf zal blijven uitmaken. Wint daardoor enerzijds het probleem aan gewicht, op welke wijze door rationalisatie van de voortbrenging de zo noodzakelijke verlaging der productiekosten — welke immers op het kleine, dikwijls slecht verkavelde bedrijf de neiging hebben relatief hoog te zijn — kan worden bereikt, anderzijds is in dit verband de vraag van belang, hoe zich de afzetmogelijkheden van de producten der veehouderij zullen ontwikkelen. En niet alleen voor het verkrijgen van een inzicht in de toekomstige rentabiliteit van de Nederlandse landbouw is het van belang zich van de afzetmogelijkheden der agrarische producten te vergewissen, ook voor het bereiken van de, in het kader der Europese samenwerking noodzakelijke afstemming van de agrarische plannen der verschillende landen is een confrontatie van exportsurplussen — de Nederlandse veehouderij is voor de afzet van zijn producten voor een belangrijk deel op de buitenlandse markt aangewezen — en importmogelijkheden gebiedende eis.

In dit en enige volgende artikelen zal de aandacht worden gevestigd op enige aspecten van de Nederlandse zuivelpositie in de „nabije” toekomst, waarbij deze zal worden geacht een periode van omstreeks 5 jaar te omvatten. In de eerste plaats zal het kwantitatieve aspect worden bezien: hoewel een nader concretiseren van dergelijke vraagstukken steeds vrij speculatief zal blijven, komt het ons noodzakelijk voor het probleem zo goed mogelijk te kwantificeren.

Bij het bepalen van de wijze, waarop het vraagstuk van de toekomstige zuivelpositie van ons land zal moeten worden aangevat, dient rekening te worden gehouden met de praktische omstandigheid, dat een bepaalde melkproductie in ons land, afgezien van de mogelijkheid deze melk tegen rendabele prijzen af te zetten, gegeven zal zijn. Het is immers aannemelijk, dat onder bepaalde voorwaarden de Overheid er naar zal streven de bestaande melkproductiecapaciteit zo goed mogelijk te bezetten en in verband daarmee de melkveehouders een redelijke prijs voor hun melk te doen toekomen. Uitgegaan zal dan ook moeten worden van de op grond van de te verwachten binnenlandse voederproductie en (kracht)voederimport waarschijnlijk beschikbaar komende hoeveelheid melk. Door deze opzet is de verdere gang van het betoog gegeven: nadat bedoelde melkproductie is bepaald, zal moeten worden nagegaan, welke hoeveelheden in het binnenland zullen kunnen worden afgezet — waarbij van een bepaalde veronderstelling t.a.v. de prijzen der verschillende producten zal moeten worden uitgegaan — en welk kwantum melk dus voor uitvoer resteert, waarna zal moeten worden vastgesteld, welke de vooruitzichten voor de afzet van dit exportsurplus zijn.

De te verwachten melkproductie.

De melkproductie bedroeg in 1939 ca 5.300.000 ton. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek was dit cijfer in 1947 3.630.000 en in 1948 4.425.000 ton, overeenkomend met een melkproductie per koe van resp. 2.740 en 3.340 kg¹⁾. In Nota No. 48 betreffende de zuivelpo-

¹⁾ Statistisch Bulletin, jaargang 1949, no. 5.

sitie van Nederland in de nabije-toekomst wordt door het Landbouw-Economisch Instituut een schatting gemaakt van de te verwachten ruwvoederproductie. Op grond daarvan en rekening houdend met een in verband met de deviezenschaarste te verwachten worden van de import van krachtvoeder wordt berekend, dat de melkproductie in de nabije toekomst ca 7 pCt hoger zal liggen dan voor de oorlog en dus ca 5.700.000 ton zal bedragen. Wij zullen ons in het vervolg dezer berekeningen op dit cijfer baseren.

Het te verwachten binnenlands verbruik van consumptiemelk, kaas en boter.

Uitgaande van de huidige kostenstructuur — welke uit de kostprijsadministratie van het Landbouw-Economisch Instituut voor een groot aantal weidebedrijven bekend is — en de te verwachten ontwikkeling van prijs en hoeveelheid der verschillende kostenbestanddelen, kan worden berekend, dat de melkprijs in de nabije toekomst waarschijnlijk 15 à 16 cts zal bedragen.

Gaan wij van een melkprijs van 15 cts uit, dan kunnen voor consumptiemelk, boter en kaas de onderstaande consumentenprijzen worden berekend. Daarbij is aangenomen, dat het levensmiddelenpakket niet meer zal worden gesubsidieerd en dat de afschrijving zal zijn gebaseerd op de vervangingswaarde, welke is aangenomen op 2½ maal de historische kostprijs. Bij de becijfering der verwerkingskosten en handelsmarges is rekening gehouden met de te verwachten bezetting van het apparaat. Bij de berekening van de boterprijs is uitgegaan van een ondermelkwaarde van 4½ cts. Ter vergelijking zijn de thans geldende consumentenprijzen eveneens aangegeven.

TABEL I.

Consumentenprijzen van consumptiemelk, boter en kaas, thans en over ca 5 jaar.

	Thans	Over ca 5 jaar
Consumptiemelk ¹⁾ , 2½ pCt vet, los, p. ltr.	21 cts	23 cts
idem 3 pCt vet, los, p. ltr.	—	25 cts
idem 3,3pCt vet, los, p. ltr.	—	26 cts
Boter, per kg	f 4,48	f 4,12
Kaas, volvet, per kg	f 2,30	f 2,30

¹⁾ Prijsklasse I.

Uitgaande van deze prijzen — hetgeen de veronderstelling impliceert, dat het binnenlands prijsniveau zal overeenkomen met de integrale kosten; in een volgend artikel zal hierop worden teruggekomen — dient nu een schatting van het binnenlands verbruik in de nabije toekomst te worden gemaakt. Het is duidelijk, dat zulk een schatting slechts zeer benaderend zal kunnen zijn²⁾.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het verbruik van consumptiemelk in 1938, 1947 en 1948.

²⁾ Over de vooroorlogse jaren zijn geen nauwkeurige verbruikscijfers bekend. Al was dit wel het geval, zodat voor die jaren het verband tussen verbruik, prijs, inkomen en eventuele andere beïnvloedende factoren zou kunnen worden vastgesteld, dan zou toch niet mogen worden aangenomen, dat dit verband in de komende jaren, waar verschillende omstandigheden zo geheel anders liggen, hetzelfde zal zijn.

TABEL 2.

Binnenlands verbruik van consumptiemelk (inclusief producten) in 1938, 1947 en 1948 (in tonnen).

	1938	1947	1948
Volle, resp. gestandaardiseerde melk, excl. verbruik van zelfverzorgers	1.102.000	1.405.000	1.565.000
Tapte- en karnemelk, excl. verbruik van zelfverzorgers	167.000	118.000	144.000
Totaal	1.269.000	1.523.000	1.709.000
Totale bevolking	8.684.000	9.629.000	9.794.000
Aantal zelfverzorgers	1.178.000	1.178.000	1.178.000
Bevolking excl. zelfverzorgers	7.506.000	8.451.000	8.616.000
Verbruik per hoofd van alle melk, excl. zelfverzorgers	169 kg	180 kg	198 kg
Verbruik per hoofd van volle, resp. gest. melk, excl. zelfverzorgers	147 kg	166 kg	182 kg

De kleinhandelsprijs van *consumptiemelk* zal, zoals wij zagen, al naar het vetgehalte, waarop zal worden gestandaardiseerd, 3 of 3,3 pCt is, 25 of 26 cts bedragen. Deze is vergelijkbaar met de huidige prijs van 2½ pCt-melk van 21 cts. Wij gaan er van uit, dat het vetgehalte van de consumptiemelk op 3 pCt zal worden gebracht. Hoe zal het verbruik op deze prijsverhoging reageren? De consumentenprijs van volle melk in 1937, 1938 en 1939 bedroeg in 10 grote gemeenten van Nederland gemiddeld resp. 11 cts, 11,4 cts en 11,8 cts per liter. In 1938 bedroeg het verbruik per hoofd 147 kg. In 1948 zou dit verbruik, indien dit het gehele jaar niet gerantsoeneerd was geweest — 1 Juli van dat jaar ging de melk van de bon — naar een berekening leert ca 190 kg per hoofd hebben bedragen. Wij dienen er rekening mede te houden, dat de hoge na-oorlogse consumptie gedeeltelijk toe te schrijven is aan het nog heersende tekort aan andere voedingsmiddelen, doch anderzijds is het aannemelijk, dat het publiek de melk als een uitstekend voedsel meer dan voor de oorlog is gaan waarderen. Alles bijeen genomen lijkt ons een verbruik per hoofd over ca 5 jaar van 170 kg aannemelijk. Dit betekent een stijging van 17 pCt ten opzichte van voor de oorlog en een daling van 11 pCt ten opzichte van het theoretische cijfer van 1948. De totale consumptie exclusief zelfverzorgers zal dan (bij een geschatte bevolking van 10.460.000 zielen en hetzelfde aantal zelfverzorgers als in 1947) ca 1.600.000 ton bedragen. Het verbruik van tapte- en karnemelk zal op ongeveer 200.000 ton kunnen worden geschat.

T.a.v. het binnenlands verbruik van *kaas* kan worden opgemerkt, dat dit voor de oorlog — gemiddeld in de jaren 1937 en 1938 — uitgedrukt in jonge kaas 61.300 ton bedroeg, neerkomend op 7,1 kg per hoofd (het werkelijke verbruik is in verband met de indroog lager geweest). In 1946 en 1947 was dit cijfer 5,6 kg. Bij het maken van een schatting van het verbruik per hoofd over ca 5 jaar zal in de eerste plaats moeten worden overwogen, dat de consumentenprijs voor volvette kaas, zoals reeds vermeld, naar schatting f 2,30 per kg zal bedragen. In 1937 en 1938 bedroeg deze prijs in 10 grote gemeenten gemiddeld resp. 71,2 en 74,5 cts, zodat de te verwachten prijs meer dan 3 maal zo hoog zal zijn. Bovendien moet worden bedacht, dat in het genoemde vooroorlogse verbruikscijfer een verbruik van ca 10.000 ton 20+ kaas is begrepen. Het ligt niet in de lijn der verwachtingen, dat de niet-vette kaas in de komende jaren deze plaats wederom zal gaan innemen — na de bevrijding is de productie van deze kaasoorten, daar zij de vettere soorten op ongewenste wijze beconcurreren, verboden — wat, vergeleken met voor de oorlog, een relatief duurder worden der gemiddelde kaasconsumptie betekent. Anderzijds zal er ook hier rekening mede kunnen worden gehouden, dat er een tendentie bestaat tot een groter worden van het verbruik van zuivelproducten. Een en ander in aanmerking nemend, menen wij, dat de veronderstelling, dat het verbruik per hoofd over ca 5 jaar gelijk zal zijn aan dat van voor de oorlog, verantwoord kan zijn. De totale consumptie zal dan (bij een bevolking van 10.460.000 zielen) ca 75.000 ton bedragen.

Het binnenlands verbruik van *boter* zal zeker een belangrijke daling t.a.v. voor de oorlog te zien geven, indien althans geen maatregelen worden genomen tot kunst.

TABEL 3.

Verwachte melkproductie			5.700.000 ton
Op de boerderij blijft:			
voor opfok (550.000 kalveren à 300 kg)	165.000 ton		
voor eigen consumptie	300.000 ton		
voor bereiding van boerenkaas	150.000 ton ¹⁾		
			615.000 ton
Afgeleverd door veehouders aan fabrieken			5.085.000 ton
Plasverlies	92.000 ton		
Teruglevering van onder- en karnemelk	1.000.000 ton ²⁾		
			1.092.000 ton
			3.993.000 ton
Consumptiemelkverbruik-gestandaardiseerd	1.600.000 ton		
Tapte- en karnemelk	200.000 ton		
			1.800.000 ton
			2.193.000 ton
Kaasverbruik binnenland	75.000 ton		
Boerenkaasproductie	15.000 ton		
Voor binnenland nog te produceren	60.000 ton		
d.i. in melk (× 10)		600.000 ton	
Melkpoederverbruik binnenland	18.000 ton ³⁾		
d.i. in melk (× 9)		162.000 ton	
Cascineproductie	2.400 ton		
d.i. in melk (× 35)		84.000 ton	
			846.000 ton
			1.347.000 ton
			71.000 ton
Totale boterproductie ⁴⁾			1.276.000 ton
Uitvoeroverschot (excl. boteruitvoer)			

¹⁾ Er is rekening gehouden met een belangrijke achteruitgang van de boerenkaasproductie in verband met de grotere behoefte aan melk voor consumptiedoelinden in het Westen van het land en met het verminderen van de liefhebberij om op de boerderij kaas te maken. De afleveringen boerenkaas in 1937, 1938 en 1939 bedroegen resp. 31.000 ton, 30.000 ton en 27.000 ton (in 1947: 11.000 ton). In deze berekening zijn de afleveringen geschat op 15.000 ton. Overigens speelt dit getal geen rol bij de becijfering van het exportsurplus.

²⁾ Dit komt overeen met een terugleveringspercentage van ca. 20 pCt, hetgeen een belangrijke verlaging betekent t.o.v. voor de oorlog, toen dit percentage ca. 30 pCt bedroeg.

³⁾ Aangenomen op hetzelfde verbruik per hoofd als voor de oorlog.

⁴⁾ Bij standaardisatie der consumptiemelk op 3 pCt.

matige vergroting er van, zoals voor de oorlog geschiedde. In 1938 bedroeg het totale verbruik (exclusief de in margarine gemengde boter) 47.500 ton en het verbruik per hoofd 5,47 kg. Het is onmogelijk vast te stellen, hoe hoog dit verbruik zou zijn geweest, indien bovenbedoelde verbruik-vergrotende maatregelen niet waren getroffen. De kleinhandelsprijs bedroeg in 1938 f 1,66, terwijl wij voor over 5 jaar een prijs becijferden van ca f 4,12. Op het ogenblik bedraagt het boterverbruik ca 1.240 ton per 2 weken. Het komt ons aannemelijk voor, dat onder vrije concurrentie met andere spijsvetten het boterverbruik niet veel meer dan 30.000 ton per jaar zal bedragen.

In berekeningen betreffende de aanwending van de melk, doet de grootte van het binnenlands boterverbruik er overigens weinig toe, daar de grootte der boterproductie alleen wordt bepaald door het terugleveringspercentage van de ondermelk en het verbruik van gestandaardiseerde consumptiemelk.

Nogmaals zij de aandacht erop gevestigd, dat deze berekende verbruikscijfers slechts zeer benaderend zijn en alleen kunnen dienen om een orde van grootte aan te geven.

Het te verwachten exportoverschot.

Dit is in tabel 3 becijferd, waarbij is uitgegaan van de hiervoor berekende productie en consumptie.

Volgens deze berekening zal er dus een exportsurplus resteren van 1.200.000 à 1.300.000 ton. In 1937 en 1938 vertoonden de export en het op basis daarvan te berekenen in melk uitgedrukte surplus (waarbij volle en magere producten bij elkaar worden opgeteld) de volgende cijfers:

TABEL 4.

Uitvoer van zuivelproducten (behalve boter) in 1937 en 1938 (in tonnen)

	1937	1938	gemiddeld, in melk uitgedrukt
Kaas	62.616	58.491	635.810
Volle gecondenseerde melk	95.776	87.342	251.787
Magere gecondenseerde melk	71.091	64.781	186.824
Vol poeder	10.301	8.266	92.830
Mager poeder	9.203	6.873	80.380
			1.247.631

Het surplus was voor de oorlog dus ongeveer even groot als dat, hetwelk wij voor over ca 5 jaar becijferden. Opgemerkt moge worden, dat vrij belangrijke afwijkingen in dit cijfer mogelijk kunnen zijn als gevolg van relatief slechts geringe afwijkingen in de totale productie of het binnenlandse verbruik. Door de in eenzelfde richting werkende, binnen het kader van onze berekeningen gemakkelijk mogelijke, afwijkingen te sommeren, kan een indruk omtrent de orde van grootte dezer mogelijke afwijkingen van het berekende exportsurplus worden verkregen. Zou de totale melkproductie 100.000 ton kleiner of groter, het binnenlandse verbruik 5 pCt groter of kleiner en de teruglevering 100.000 ton hoger of lager zijn, dan zal het uitvoeroverschot variëren tussen 950.000 en 1.600.000 ton.

Een schatting te geven betreffende de verdeling van het uitvoeroverschot over de verschillende producten is vrijwel onmogelijk. Indien wij zouden aannemen, dat het aandeel van de verschillende producten in de totale uitvoer ongeveer gelijk blijft aan dat van voor de oorlog, met dien verstande, dat in plaats van magere producten volle producten zullen worden geëxporteerd, dan zou de uitvoer het volgende beeld te zien geven:

Volvette kaas (uitgedrukt in jonge kaas)	65.600 ton
Volle gecondenseerde melk	160.000 ton
Vol melkpoeder	20.000 ton

Daarnaast zal een hoeveelheid van ca 40.000 ton boter voor uitvoer beschikbaar zijn (voor de oorlog ca 50.000 ton).

In een volgend artikel zullen de omstandigheden worden gezien, waaronder voor deze hoeveelheid op de buitenlandse markt afzet moet worden gezocht.

's-Gravenhage.

Dr E. VAN DE WIEL

DE NIEUWE REGELING INZAKE TRANSFER VAN WINSTEN EN AFSCHRIJVINGEN UIT INDONESIË.

ENKELE ALGEMENE ASPECTEN ¹⁾.

Bezwaren van ondernemerszijde.

Van ondernemerszijde zijn tegen de geprojecteerde regeling voor winst- en afschrijvingstransfer, welke thans in werking is getreden, bezwaren aangevoerd. Samengevat zou men deze bezwaren als volgt kunnen formuleren:

Het niet-transferabel stellen van de verliescompensatie betekent het vasthouden in Indonesië van middelen, welke door een buitenlandse investeerder zijn verdiend en welke behoren terug te vloeien naar het land van herkomst der oorspronkelijke investering. Dit niet transferabel stellen gaat de investeringslust tegen en vertraagt derhalve de rehabilitatie in Indonesië.

Hierbij dient men in de eerste plaats te denken aan kapitaalverliezen tengevolge van rampen, zoals de afgelopen oorlog, waarbij het object van de oorspronkelijke investering voor een deel verloren gaat. Indien dergelijke investeringen steeds, wanneer zich onvoorziene kapitaalverliezen voordoen, eerst op peil moeten worden gebracht vóór er van winsttransfer sprake kan zijn — bedoeld wordt, dat gedurende twee jaren moet worden gewerkt aan het zoveel mogelijk herstellen van vroeger verlies, uit de in deze twee jaren gemaakte winsten — dan houdt dit het aantrekken van buitenlands kapitaal tegen.

In de tweede plaats werkt het niet-transferabel stellen van de verliescompensatie als regeling op lange termijn schadelijk, omdat dan investeringen ter aanvulling van exploitatietekorten, zowel in de vorm van weer in het bedrijf gestoken liquide, in Indonesië aanwezige middelen als in de vorm van remises uit het buitenland, niet meer naar het buitenland kunnen terugvloeien. Risicobrengende investeringen in Indonesië zouden dan niet kunnen worden gevolgd door retransfer van — mede hiermede — gemaakte winsten, omdat de winst in Indonesië moet blijven ter compensatie van verliezen. Men wacht dan liever met dergelijke investeringen totdat de twee-jarige periode, gedurende welke de gemaakte winsten in de eerste plaats moeten worden gebruikt om het geleden verlies goed te maken, voorbij is.

In feite richten de bezwaren zich derhalve tegen de koppeling van de transferpolitiek aan de fiscale opvattingen. Inderdaad moet worden erkend, dat een dergelijke koppeling bezwaren, en, zo men wil, gevaren met zich brengt. Voor de fiscus immers is slechts van belang het innen in binnenlands courant van een bepaald deel van de ondernemingswinst, ongeacht de omstandigheid, dat verschillende bestanddelen van het ondernemingsvermogen, waarmee deze winst werd verworven, in het buitenland zijn belegd. De transferpolitiek echter trekt een geografische scheidslijn in de activa van een fiscale eenheid en stelt zich ten doel de activa aan deze kant van de lijn zoveel mogelijk in stand te houden. De fiscale politiek gaat derhalve van geheel andere beginselen uit dan de transferpolitiek en een bepaalde binding van de laatste aan de eerste zal slechts tot op zekere hoogte mogelijk zijn, waarbij dan nog de nodige voorzichtigheid zal moeten worden betracht. Nu lijkt het alleszins verantwoord, indien onder het transferabel „net income” van directe investeringen wordt verstaan de fiscale winst, voor zover behaald door de bedrijfsuitoefening in het binnenland. Dat de eigenlijke transferbehoefte verder gaat en veelal, gelijk vóór de oorlog in Indonesië het geval was, alle vrijgekomen liquide middelen betreft — waardoor de ondernemer steeds kan be-

slissen of en in welke mate hij deze middelen zal herinvesteren in Indonesië —, is een omstandigheid waarmee het deviezenregime moeilijk rekening kan houden. Afgezien van het praktische voordeel, dat ter bepaling van het transferabele inkomen van de onderneming niet een nieuw winstbegrip behoeft te worden gezocht, moet de koppeling van transferabele winst aan het fiscale winstbegrip positief een voordeel worden genoemd voor zover het waarborgen biedt tegen een systeem waarbij de omvang van de transferabele winst afhankelijk wordt gesteld van arbitraire beslissingen der uitvoerende overheidsinstanties, en tevens tegen systemen, zoals bijv. dat, waarbij, ter bepaling van het transferabel winstbedrag, algemene kortingspercentages op de behaalde winsten worden vastgesteld. Dit laatste zou betekenen, dat de winsttransfer het sluitstuk zou worden op het algemene transfersysteem.

Verliescompensatie.

De aansluiting aan het fiscale winstbegrip, ook daar waar het gaat om winsten, welke vroegere verliezen compenseren, vormt een bijzonder probleem. De verliescompensatie betreft een fiscale correctie op de dwars door de bedrijfs-cyclus heensnijdende fiscale indeling in jaren. Bij de bepaling van de belastbare winst kan nl. rekening worden gehouden met de eventuele negatieve bedrijfsresultaten van de twee voorafgaande boekjaren. Deze fiscale correctie is voor de belastingplichtige facultatief. Het transferabel stellen van de gehele winst van een bepaald jaar, ook indien in een der twee of in beide voorafgaande jaren verlies werd geleden, zou betekenen een vermindering van het in Indonesië werkzame bedrijfskapitaal, ten behoeve van een gedeeltelijke repatriëring hiervan naar het buitenland. Om deze reden stelt de nieuwe transferregeling van het Deviezeninstituut voor Indonesië de fiscale verliescompensatie niet transferabel. De repatriëring van het kapitaal zelf zal onder het deviezenregime beperkt moeten blijven tot slechts enkele categorieën van kapitaaltransacties. Bij de bespreking van de Overeenkomst betreffende het Internationale Monetaire Fonds werden de kapitaaltransacties opge-noemd, waarvoor het Deviezeninstituut voor Indonesië transfer onder de huidige omstandigheden redelijk acht. Hieronder valt niet de transfer van de verliescompensatie.

Verliescompensatie en nieuwe investeringen.

De hierboven geformuleerde bezwaren van ondernemerszijde betroffen mede het „in de val lopen” van nieuwe investeringen. Inderdaad zou het consequent vasthouden aan de fiscale idee, dat verliescompensatie geen eigenlijke winst is, nieuwe investeringen met een onbillijk servituut belasten. Op dit punt voorziet de nieuwe transferregeling dan ook in een tegemoetkoming, welke kan worden beschouwd als een correctie op de aansluiting aan het fiscale winstbegrip.

Uit transferoogpunt immers moet het redelijk worden genoemd, dat hier te lande geleden verliezen als gecompenseerd worden beschouwd, voor zover deze verliezen worden aangevuld door middelen uit het buitenland. Ook al ziet de fiscus in dergelijke gevallen de remises, als zij middelen van dezelfde belastingplichtigen betreffen, niet als verliescompenserend, lijkt het toch redelijk de in deze gevallen toegepaste fiscale verliescompensatie wel transferabel te stellen voor zover in het betrokken boekjaar of de beide daaraan voorafgaande jaren middelen uit het buitenland worden aangetrokken. Aldus dient men ook te behandelen de investering van transferabele Indische middelen. De nieuwe transferregeling van het Deviezeninstituut voor Indonesië heft dan ook de non-transferabiliteit van de verliescompensatie op, voor zover in het betrokken boekjaar en de beide voorafgaande jaren investeringen plaatsvonden in één van beide aangeduide vormen.

¹⁾ Zie ook „E.-S.B.” van 13 April 1949 en 4 Mei 1949.

Anders echter ligt de zaak wat betreft de niet-transferabele Indische middelen, de zgn. arriérés. Ook deze zou men van ondernemerszijde willen zien als nieuwe investeringen zo zij weer aan het actieve bedrijfskapitaal zijn toegevoegd en niet meer als liquide middelen non-actief zijn.

In de eerste plaats echter dient men te bedenken, dat de arriérés in ruimere zin, gelijk in het vorig artikel aangegeven, ca f 500 mln bedragen en derhalve steeds een groter bedrag betreffen dan de winsten van het eerste en tweede jaar na de bedrijfshervatting tezamen. Vrijstelling van de non-transferabiliteit van de verliescompensatie voor zover ondergeploegde arriérés in de winsten weer vrij zijn gekomen, zou in feite betekenen, dat het gehele systeem van „transfer van belastbare winst” voor de eerste jaren wordt verlaten.

In de tweede plaats dient in het oog te worden gehouden, dat de arriérés, althans die welke hierboven werden aangeduid met arriérés in ruime zin, in het kader van het huidige deviezenregime principieel niet-transferabel zijn en dat dus het inzetten van de betrokken gelden in het bedrijf uit transferoogpunt niet als een investering kan worden beschouwd.

Niettemin kan een zekere tegemoetkoming worden gegeven, teneinde de investeringslust niet al te zeer te remmen. Bovendien kan een uitzondering op de non-transferabiliteit van de verliescompensatie in bepaalde gevallen geboden zijn uit hoofde van „hardship” (de noodzakelijkheid bijv. van jarenlang achterwege gebleven uitkering van winst aan aandeelhouders).

Met het oog hierop werd voorzien in een algemene tegemoetkoming, waarbij een algehele vrijstelling wordt verleend van de non-transferabiliteit van de verliescompensatie voor zover het betreft winsten, gemaakt in het eerste jaar na de bedrijfshervatting (in sommige gevallen zelfs bovendien voor winsten uit het tweede jaar). Op deze wijze wordt het bedrijfsleven in staat gesteld een groot bedrag van de arriérés in feite te transfereren. Dit geschiedt niet omdat erkend wordt, dat bedoelde arriérés principieel transferabel zouden zijn, maar omdat de regeling voor winsttransfer, de transferabiliteit van nieuwe winsten niet aldus wil beperken, dat het bedrijfsleven rigoreus wordt gedwongen gedurende twee jaren al zijn winsten aan te wenden tot het zoveel mogelijk weder op peil brengen van het gehele in 1942 in Indonesië aanwezige bedrijfskapitaal inclusief de reserve-activa.

De vrijstelling van de non-transferabiliteit van de verliescompensatie schept derhalve reeds gelegenheid tot het transfereren van arriérés. Wat de rechtvaardiging van deze maatregel betreft, dient er op te worden gewezen, dat bedoelde transfer niet wordt gekoppeld aan het bestaan van de arriérés zonder meer, maar aan het bestaan van na de bedrijfshervatting gemaakte winsten.

Afschrijvingen.

Hierboven werd er reeds op gewezen, dat het systeem der zgn. vrije fiscale afschrijvingen het noodzakelijk maakte, dat een terzake te voeren transferpolitiek — zich overigens aansluitend aan het fiscale afschrijvingsbegrip — een transfermaximum stelde voor afschrijvingsbedragen. Dit behoeft een korte toelichting.

Ingevolge artikel 4 lid 3 van de Ordonnantie op de Vennootschapsbelasting worden ter berekening van de belastbare winst, van de bedrijfsresultaten de afschrijvingen afgetrokken. In de praktijk heeft de toepassing van dit artikel zich aldus ontwikkeld, dat aan de onderscheidene jaren een evenredig deel van de aanschaffingskosten van een productiemiddel werd toegerekend op basis van een zekere levensduur voor bepaalde groepen van productiemiddelen.

In het bijzonder als gevolg van de door de oorlog geschapen omstandigheden werd een geschatte levensduur in de hierboven bedoelde zin als een onbevredigend uit-

gangspunt gevoeld. Bij Staatsblad 1948 No 252 werd dan, ook een principiële wijziging ingevoerd, volgens welke in de gevallen, waarin ook tot dusver afschrijving reeds toelaatbaar was, de verdeling van de afschrijvingsaftrek over de onderscheidene jaren mocht geschieden overeenkomstig de eigen boekhouding. De Memorie van Toelichting bij de betrokken Ordonnantie zegt in dit verband, dat de bepaling van de jaarlijkse fiscale afschrijvingen aan de belastingplichtige lichamen zelf dient te worden overgelaten, in hier voege, dat voor de heffing der vennootschapsbelasting aansluiting wordt gezocht bij de afschrijvingen in de eigen boekhouding van het betrokken lichaam. In de overeenstemming van de fiscale afschrijvingen met die, welke tegenover de eigen winstgerechtigden van het lichaam gelden, is voor het Land als belastingheffer een waarborg gelegen tegen excessieve afschrijvingen als uitvloeisel van de bij de ontworpen regeling toegekende fiscale vrijheid.

Als eigen afschrijving van het betrokken lichaam zal in dit verband slechts zijn aan te merken een boeking, waarvan hetzij door opbrenging ten laste van de exploitatierekening of rechtstreeks van de verlies- en winstrekening, hetzij op andere wijze de bedoeling blijkt om het resultaat van het desbetreffende jaar nadelig te beïnvloeden, derhalve niet een boeking, die kennelijk slechts een reservering beoogt, welke weliswaar de per saldo te verdelen winst over dat jaar vermindert, doch niet de winst in objectieve zin. Overigens wordt de nieuwe regeling alleen dan mogelijk en toelaatbaar geoordeeld, indien de oude grondslag voor de fiscale afschrijvingen blijft gehandhaafd, t.w. de historische kostprijs.

Deze fiscale, zgn. vrije afschrijvingen nu mogen worden getransfereerd onder voorwaarde echter, dat het te transfereren afschrijvingsbedrag niet meer bedraagt dan 5 pCt van het oorspronkelijk in de betrokken afschrijvingsobjecten geïnvesteerde kapitaal. Van een trustee-verband voor getransfereerde afschrijvingsbedragen werd om praktische redenen afgezien.

Omvang der winst- en afschrijvingstransfers.

Uit de vooroorlogse belastingcijfers valt af te leiden, dat het particuliere buitenlandse kapitaal van ca f 4 mrd in de jaren 1935-1939 een jaargemiddelde van ca f 170 mln aan winst opbracht, zonder aftrek van de belasting, derhalve ruim 4 pCt van het geïnvesteerde kapitaal. Indien men wil nagaan, welke last op het Indonesisch Deviezenfonds zal drukken uit hoofde van de thans van kracht geworden regeling voor winst- en afschrijvingstransfer, dan zal men in de eerste plaats buiten beschouwing moeten laten de petroleumindustrie en de scheepvaartbedrijven, welker deviezenfinanciering niet via het Deviezenfonds loopt. Deze bedrijven betreffen ongeveer 20 pCt van het buitenlands kapitaal. In de tweede plaats zal er dan rekening mede moeten worden gehouden, dat van de overige 80 pCt, in 1947 ca 60 pCt en in 1948 stel 30 pCt niet of nauwelijks in bedrijf was gekomen en derhalve geen winst heeft opgeleverd. Op basis van het vooroorlogs gemiddeld winstpercentage zou men dan voor 1947 komen op een winstbedrag van ca f 30 mln en voor 1948 op f 80 mln. Ofschoon een groot gedeelte van deze winsten onbelast zal blijven uit hoofde van de verliescompensatie en men niet de volle 40 pCt vennootschapsbelasting hiervan af mag trekken, zal het voor winsttransfer in aanmerking komend bedrag — de winst van het eerste jaar na de bedrijfshervatting is in zijn geheel transferabel zonder aftrek van de verliescompensatie — moeten worden verminderd met een zeker bedrag voor belastingen en met een bedrag uit hoofde van na-oorlogse rehabilitatie-investeringen, vooral in de ondernemingscultures, welke 50 pCt uitmaken van het geïnvesteerd buitenlandse kapitaal. Tenslotte zal het voor winsttransfer in aanmerking komend bedrag moeten worden vermeerderd met een bedrag uit hoofde van prijsverhoging, vooral

van de producten van handel en nijverheid. Al deze — gedeeltelijk niet te schatten — factoren in aanmerking nemende komt men benaderend tot een transfer van f 20 mln winst over 1947 en van f 35 mln winst over 1948. Een gedeelte hiervan is reeds getransfereerd onder vigueur van de voorlopige regeling. Voor zover het remises naar Nederland betreft, geschiedt de winsttransfer d.m.v. een Nederlands transfercrediet, dat loopt tot 1 October 1949. De te transfereren winst over 1949 wordt ruwweg geschat op ca f 60 mln.

Omtrent de omvang van de bedragen, welke voor afschrijvingstransfer zullen worden aangemeld, valt weinig positiefs te zeggen. Gaat het in Indonesië redelijk wel, dan zal de behoefte aan afschrijvingstransfer, tengevolge van in Indonesië te verrichten reconstructie-uitgaven en mede als gevolg van de zekerheid, dat het deviezenregime afschrijvingstransfer principieel toelaat, voorlopig gering zijn. De transfer uit dezen hoofde naar Nederland geschiedt technisch aldus, dat Indonesië hiervoor in eerste instantie gebruik maakt van uit Nederland aangetrokken investeringsgelden en voor zover deze niet toereikend zijn, van een Nederlands transfercrediet. Ook de gebruikmaking van bedoelde investeringsgelden betekent gebruikmaking van een Nederlandse credietfaciliteit, doordat hiermede opgeschort wordt de overeengekomen aflossing van een Nederlands kapitaalgoederencrediet, welke aflossing zou moeten geschieden met bedoelde investeringsgelden.

Slot.

De thans door het Deviezeninstituut voor Indonesië bekend gemaakte regeling voor winst- en afschrijvingstransfer vormt een onderdeel van het totale transfersysteem. In de onderhavige regeling worden voorzieningen getroffen voor transfer van opbrengsten van zgn. directe investeringen. Echter zal ook met een uitgewerkte regeling voor andere vormen van kapitaalrevenue (de opbrengsten van vaste rentedragende stukken en van zgn. „equity-investments”) niet langer kunnen worden gewacht. Voorts behoeven ook de bepalingen omtrent het beschikkingsrecht over saldi, welke verschuldigd zijn aan niet-ingezetenen een nadere regeling, daar het hier gaat om een belangrijk onderdeel van het transfersysteem.

Niettemin achtte het Deviezeninstituut voor Indonesië het noodzakelijk niet langer te wachten met een afzonderlijke bekendmaking van een regeling voor de transfer van winsten en afschrijvingen, teneinde het bedrijfsleven, dat bij de voorbereiding van deze regeling veelvuldig werd gehoord en voor het uiteindelijk standpunt van de Overheid het volste begrip bleek te hebben, enige zekerheid te verschaffen en een basis voor de bedrijfsvoering. Het stemt dan ook tot voldoening vast te kunnen stellen, dat, in een tijd van vele onopgeloste Indonesische kwesties, dit epineuze punt althans een oplossing heeft gevonden.

Batavia.

E. P. M. TERVOOREN.

DE FINANCIERING VAN DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING.

Van 21 Maart tot 11 April 1949 heeft te Lake Success de Subcommissie voor Economische Ontwikkeling¹⁾ vergaderd. Deze subcommissie, evenals haar zustersubcommissie voor Werkgelegenheid, ressorteert onder de Economische Commissie voor Werkgelegenheid en Ontwikkeling, die op haar beurt rapporteert aan de Economische en Sociale Raad over de problemen, die haar zijn opgedragen.

De leden van deze subcommissies zijn experts, dus niet

¹⁾ In de taal van de V.N. betekent dit steeds de ontwikkeling van de economisch achterlijke gebieden.

regeringsvertegenwoordigers, die geacht worden hun standpunt door hun regering voorgeschreven te krijgen. Begrijpelijk zijn echter ook de experts belast en beladen met de noden van hun landen, zodat ook wanneer zij als individua spreken de eigen economische ervaring hun denkbeelden kleurt.

De uit 7 leden bestaande subcommissie voor economische ontwikkeling heeft als voorzitter de Indische professor V. K. R. V. Rao, de man die tot heden de belangrijkste bijdrage leverde tot de kennis van het nationale inkomen van India. Zijn welsprekendheid beheerst een belangrijk deel van de discussies, terwijl uiteraard vele zijner gedachten hun weerslag vinden in het rapport. Andere leden voor de onontwikkelde landen zijn de Mexicaan Bravo Jimenez, de Braziliaan Guimaraes en de Chinees D. K. Lieu. De subcommissie wordt gecompleteerd door de Rus A. P. Morozov, de Tsjech J. Patek en last but not least een Amerikaan, voor deze zitting E. G. Collado, een voormalig vice-president van de Internationale Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling en thans economisch adviseur voor één der grote oliemaatschappijen.

De subcommissie had voor deze derde zitting als opdracht ontvangen de bestudering van het vraagstuk der mobilisatie van financiële hulpbronnen ten behoeve van de economische ontwikkeling. Het secretariaat van de Verenigde Naties had voor de leden als documentatie een aantal studies vervaardigd, die tot basis van de discussies dienden.

De eerste studie behandelde de na-oorlogse „terms of trade” tussen onontwikkelde en reeds geïndustrialiseerde landen, m.a.w. de prijsverhouding tussen de primaire producten, die de meeste onontwikkelde landen uitvoeren, en de fabrikaten, die zij hoofdzakelijk invoeren. Uit dit geschrift bleek, dat als gevolg van de wereldschaarste der prijzen van grondstoffen in het algemeen sterker waren gestegen, vergeleken met voor de oorlog, dan de prijzen van fabrikaten. De „terms of trade” voor de onontwikkelde landen hadden zich dus over het geheel genomen verbeterd. Er zijn uiteraard belangrijke uitzonderingen, zoals bijv. Indonesië, waar de prijzen van rubber en tin als belangrijke uitvoerartikelen niet in verhouding zijn gestegen, terwijl de prijzen van de ingevoerde voedingsmiddelen (rijst) en textielgoederen juist buitensporig omhoog zijn gegaan.

Door de leden van de subcommissie werd als kritiek opgemerkt, dat, daar in de studie meestal de jaren 1937-’38 en 1947 werden vergeleken, de opgetreden daling van vele grondstoffenprijzen in 1948 de situatie waarschijnlijk ten ongunste veranderd had. Ook was men van oordeel, dat wellicht, aangezien niet voldoende nadruk was gelegd op de nauwe relatie tussen buitenlands kapitaal en de exportproductie van sommige onontwikkelde gebieden, de verbeterde prijsverhouding ten voordele was geweest van buitenlandse ondernemers en niet van het economisch achterlijke land zelf.

De andere studie van het secretariaat der V.N. had betrekking op de na-oorlogse schenkingen en leningen, terwijl een derde studie de internationale kapitaalbewegingen onderzocht tussen de beide wereldoorlogen en de factoren besprak, die aanleiding hadden gegeven tot een vrijwel volledige stopzetting van de internationale credietverlening in de 30-er jaren. Ook waren een tweetal detailstudies over de vorm en betekenis van buitenlands kapitaal in het economisch verleden van China en Brazilië ter beschikking van de leden gesteld.

Verder had het Internationale Monetair Fonds een drietal studies gemaakt, die het bankwezen in Chili, Egypte en Mexico onderzochten en de rol, die dit instituut vervulde in de mobilisatie van de financiële hulpbronnen. Het derde jaarlijkse verslag van de Internationale Bank plus een uiteenzetting van deze instelling inzake de leningen,

verstrekt gedurende de laatste maanden, was eveneens aan de leden overhandigd.

Met het bovenstaand materiaal als basis togen de experts aan de arbeid en het rapport van de subcommissie en het verslag van de besprekingen zijn neergelegd in de gebruikelijke V.N.-documenten²⁾.

Binnenlandse besparingen primair.

Door de subcommissie werd er nogmaals de nadruk op gelegd, dat economische ontwikkeling h.i. industrialisatie betekent en wel de ontwikkeling van nationale, zware industrieën (metaal, machine, gereedschaps- en chemische bedrijven) binnen het kader van beschikbare grondstoffen en markten. Zij is er ook van overtuigd, dat nationale financiële middelen, welke tevens inhouden de opbrengsten van exportproducten en diensten, de hoofdrol dienen te vervullen in dit proces. Buitenlands kapitaal krijgt aldus een tweede plaats toegewezen, hoewel de betekenis ervan voor het verkrijgen van machinerieën en technische kennis van buiten en daardoor de versnelling van de economische ontwikkeling wordt onderstreept. De verantwoordelijkheid van de regering van het betrokken land voor het samenvoegen van alle hulpbronnen, materiële en geestelijke, en een optimum aanwending van deze ter verkrijging van een hogere levensstandaard wordt algemeen erkend.

Het is nodig, aldus de subcommissie, de financiële hulpbronnen te vergroten, hen te mobiliseren en hen te leiden in de meest gewenste economische projecten. Voor de toeneming geldt als obstakel de armoede van de onontwikkelde gebieden, zodat slechts minimale besparingen beschikbaar zijn. De besparingen, die plaatsvinden, nemen bovendien vaak een ongewenste vorm aan, zoals het oppotten van edele metalen (Midden- en Verre-Oosten), het aanhouden van bankrekeningen in het buitenland (Zuid-Amerika) en de belegging in grond en huizen. Over de mogelijkheid tot verandering van de psyche van de spaarder of het doen aanpassen van het plan der economische ontwikkeling en de financiering bij de bestaande spaardersactiviteit zijn in één der vergaderingen een aantal interessante opmerkingen gemaakt door Bernstein, de directeur van de onderzoekafdeling van het Internationale Monetair Fonds. Zijn denkbeelden vonden weerklink bij de leden en men vindt ze in het rapport neergelegd.

De leden zijn ervan doordrongen, dat grotere besparingen afhankelijk zijn van een uitbreiding der productie en dat hiervoor alle krachten dienen te worden ingespannen. Vorm en richting van deze uitbreiding vooronderstelt echter nauwkeurige voorbereiding en berekening, en het is uit de besprekingen wel gebleken, hoezeer de organisatie in de onontwikkelde gebieden op dit terrein nog tekort schiet.

De subcommissie wees in dit verband ook op het gebrek aan samenwerking tussen de grootmachten, hetgeen een sfeer schept, die niet bevorderlijk is voor een ongestoorde economische ontwikkeling. De toeneming van de wapen- en munitieproductie en de politieke onzekerheid vergroten de militaire budgetten, verkleinen daarmee de marge tussen productie en consumptie en voor de onontwikkelde landen speciaal de mogelijkheid tot het verkrijgen van kapitaalgoederen. Als gevolg van deze internationale spanning oriënteert zich bovendien de handel naar politieke gezichtspunten. Het was wellicht opportuun geweest, als de subcommissie hier ook had gelet op de relatief hoge bedragen, die in vele onontwikkelde landen voor defensiedoeleinden op het budget worden uitgetrokken. Deze hoge militaire uitgaven vinden niet zozeer hun oorzaak in de internationale politiek als wel in de instabiele, interne verhoudingen.

Ter voorkoming van inflationistische gevaren en een

daarmee samenhangende ongewenste herverdeling van de inkomens bij een ongebreidelde financiële politiek stelt de subcommissie voor de invoering van een adequaat belastingsysteem en eventueel rantsoenering, teneinde een redelijke distributie van de beschikbare consumptiegoederen te verzekeren. In dit verband is eveneens genoemd de wijze, waarop in de socialistische economie de aanpassing tussen consumptiegoederen- en geldstroom plaatsvindt, nl. via de prijszetting van de consumptiegoederen, waardoor een automatisch evenwicht ontstaat met de uitbetaalde lonen en salarissen. Over deze wijze van indirecte belastingheffing ten behoeve van de kapitaalvorming vroeg de voorzitter enige malen de Russische en Tsjechische afgevaardigde een nadere beschouwing te geven, doch veel meer dan de uitspraak, dat in desocialistische economie de productiemiddelen aan het volk behoorden en dat daardoor het karakter van de financiering volmaakt anders was, omdat alle middelen bij de regering berusten en volgens plan aangewend worden, kwam er niet als antwoord.

De betekenis van buitenlands kapitaal.

Ten aanzien van de betekenis van buitenlands kapitaal, en speciaal van private investeringen voor de economische ontwikkeling, had, zoals te verwachten was, de meest verhitte gedachteswisseling plaats. Nadat men eerst de vrijheid om kapitaal te importeren of te exporteren gelijkelijk had voorbehouden aan debiteur en crediteur, stelde men enige principes op, welke voor buitenlands kapitaal, volgens de commissie, als leidraad moeten gelden.

Het dient namelijk mede te werken tot een grotere economische en politieke onafhankelijkheid van het debiteurenland, tot de ontwikkeling van de hulpbronnen op zodanige wijze, dat nationale industrieën worden bevorderd, en verder mocht het geen voorwaarden stellen, die tegen het nationale belang of de soevereiniteit van het betrokken land ingaan. Volgend op deze ietwat vage principes werd geconstateerd, dat de publieke opinie in de onontwikkelde landen thans eist, dat bij het binnenkomen van privé buitenlands kapitaal de mogelijkheid moet openstaan voor de deelneming van binnenlands kapitaal in het bedrijf, terwijl het tevens de verplichting heeft onderdanen van het betreffende land op te leiden, opdat deze zich eveneens de technische en commerciële kennis, nodig voor het leiden van de onderneming, kunnen eigen maken³⁾. Daarentegen was men zich bewust, dat private kapitaalbezitters, alvorens belegging in het buitenland te overwegen, garanties wensen voor de regelmatige overmaking van aflossingen en winsten en de zekerheid, dat geen onteigening van hun bezit zal plaatsvinden zonder de betaling van een redelijke compensatie.

In aanmerking nemend, dat de meeste leden van de subcommissie tot de onontwikkelde landen behoren, was het begrijpelijk, dat de leden meenden, dat de denkbeelden, in de onontwikkelde landen levend, moesten prevaleren in het belang van een zich uitbreidende wereldproductie. Men stelde zich voor, dat de voorwaarden, waarop buitenlands kapitaal kon deelnemen aan de economische ontwikkeling van een land, principieel in individuele overeenkomsten behoorden te worden vastgelegd, doch dat misschien een internationale verklaring inzake de beginselen van kapitaalim- en -export een gunstig effect kon sorteren.

De Amerikaanse vertegenwoordiger meende, op dit punt, dat aan de belangrijkheid van private beleggingen voor economische ontwikkeling niet voldoende recht was wedervaren. Hij stelde vast, dat z.i. de Regering van de Verenigde Staten in hoofdzaak aan Amerikaanse particulier kapitaal de taak moesten overlaten om het buitenland van kapitaalgoederen en technische kennis te voor-

²⁾ Het verslag draagt het nummer E/CN. 4/65, terwijl de verslagen genummerd zijn E/CN.4/Sub. 3 SR 49 tot 73.

³⁾ Deze formulering is vrijwel gelijk aan de regeling, die Pandit Nehru onlangs in het Indische parlement voorstelde voor de aantrekking van buitenlands kapitaal. Zie „N.-Y. Times“, 7 April 1949.

zien. De Internationale Bank zou z.i. alleen die projecten (irrigatiewerken, krachtstations) moeten entameren, die zich niet lenen voor private buitenlandse deelneming. Deze uiting vertoont grote overeenstemming met de uiteenzetting, gegeven door Willard Thorp, de onderstaatssecretaris van Economische Zaken in de Economische en Sociale Raad (25 Februari 1949) als toelichting op het befaamde „punt vier” in president Truman's inauguratiereede en een verklaring door Dean Acheson, de Amerikaanse staatssecretaris voor Buitenlandse Zaken, afgelegd naar aanleiding van deze rede. Men heeft hier niet te maken, zoals uit de discussie in de subcommissie bleek, met een doelbewuste Amerikaanse politiek, maar de gezaghebbende Amerikaan, die zich van deze problemen rekenschap geeft, redeneert, dat wat goed en juist is geweest in de eigen ontwikkeling ook de buitenlandse economische politiek van zijn land moet beheersen.

Over de betekenis, die de Internationale Bank tot heden voor de economische ontwikkeling had gehad, was men weinig te spreken, hoewel men toefag, dat de Bank als gevolg van haar opzet en de bepalingen, waaraan ze gebonden was bij het overwegen van leningsaanvragen, moeilijk anders kon handelen. Algemeen bestond de mening, dat buitenlandse steun in veel groter volume, dan tot nog toegeschied was, naar de onvoldoende ontwikkelde gebieden behoorde te vloeien⁴⁾. De voorzitter heeft in een bijlage tot het rapport de oprichting voorgesteld van een „Verenigde Naties Economische Ontwikkelings Administratie” (UNEDA), die technische hulp en credieten zou moeten verstrekken voor projecten, die niet voor financiering volgens normale bankprincipes in aanmerking komen. De looptijd van de leningen zou dus extra lang en de rentevoet extra laag moeten zijn. Hij stelde zich voor, dat de fondsen voor deze organisatie zouden moeten komen van de regeringen-leden der Verenigde Naties, uiteraard in de aanvang voor een belangrijk deel van Amerika, maar hij noemde speciaal de Marshall-landen als na 1952 in staat om, met behulp van de contra-rekeningen gevormd tegenover de Amerikaanse steun, aan een dergelijk programma deel te nemen.

Na kennis te hebben genomen van een rapport over de economische ontwikkeling van de niet-zelfbestuurde gebieden, eveneens overgelegd door het secretariaat, en van de technische assistentie bij economische ontwikkeling verleend en thans in voorbereiding zijnde bij de V.N. en haar gespecialiseerde organen, stelde de subcommissie voor, de volgende zitting in 1950 te wijden aan de obstakels, die de economisch achterlijke gebieden op het pad der industrialisatie hebben ontmoet en de vooruitgang, die sommigen van hen desondanks hebben geboekt.

* *

De lezer, die tot nog toe ons overzicht heeft gevolgd, zal wellicht opmerken, dat de subcommissie het onderwerp oppervlakkig heeft behandeld en dat ze aan allerlei theoretische en praktische gezichtspunten te licht voorbijgaat. De perfectionist zal zich afvragen, of niet een beter theoretisch verantwoord rapport zou zijn opgemaakt door één econoom, die zich uitsluitend aan een bepaalde zijde van het probleem had gezet dan, zoals in ons geval, door een zevental personen, met zoveel verschillende stokpaardjes, in een betrekkelijk korte spanne tijds. Deze kritische gedachtegang miskent het karakter van de subcommissie en ziet voorbij, dat de vrucht, haar rapport, de vorm is, waarin de gedachtewisseling op internationaal economisch gebied zich thans voltrekt. In dit stadium van ontwikkeling zal men genoegen moeten nemen, met de compromisachtige, de vele punten half behandelende

⁴⁾ In een onlangs verschenen studie van de „National Association of Manufacturers”, getiteld „Export Potentialities after 1952” (Maart 1949), is een bedrag van 30 milliard dollar genoemd voor een tien- tot vijftienjarige periode te besteden voor de onontwikkelde gebieden in Zuid- en Centraal-Amerika, Afrika en Z.O.-Azië. Een bedrag van deze orde van grootte hadden de leden op het oog in hun discussie.

wijze, waarop deze rapporten zijn samengesteld. Bij aandachtige lezing zal men echter een indruk ontvangen van wat leeft in de harten en hoofden van de bewoners der economisch onontwikkelde gebieden, althans voor zover hun economische experts daarvan getuigen. Deze denkbeelden, tezamen met de vaak volslagen tegengesteld schijnende gedachten van de industrielanden, bewegen in onze generatie de internationale economische politiek. Lake Success, 13 April 1949. W. BRAND.

AANTEKENINGEN.

HET ECONOMISCH HERSTEL VAN EUROPA IN 1948.

De tweede belangrijke studie van de „Economic Commission for Europe” — Economic Survey of Europe in 1948 —, welke dezer dagen is verschenen, geeft een analyse van het economisch herstel van Europa in 1948. Hieraan worden beschouwingen gekoppeld over de oplossing van het dollarprobleem.

De industriële productie steeg in Europa (zonder Rusland) met 16 pCt, de agrarische productie met 12 pCt. In de Sovjet Unie vertoonde de industriële productie een toeneming van 27 pCt. De plannen, opgesteld voor 1948 door de Westeuropese landen, werden overtroffen wat betreft de uitvoer. De investeringen hadden de verwachte omvang, de productie van „basic commodities” bleef echter achter. Ondanks dit herstel bestaan nog grote moeilijkheden.

Voor geheel Europa bedroeg de arbeidsproductiviteit in de industrie vóór de oorlog slechts $\frac{1}{3}$ van die van de Verenigde Staten, terwijl de productiviteit in de landbouw nog geringer was. De oorzaken hiervan waren gelegen in de grotere kapitaalintensiteit van de productie, het gebruik van meer efficiënte productiemethoden en de grotere natuurlijke rijkdommen van de Verenigde Staten. Sinds 1938 is het verschil in productiviteit nog toegenomen. In 1948 bedroeg de arbeidsproductiviteit in de Europese industrie minder dan $\frac{1}{2}$ en die in de landbouw ongeveer $\frac{1}{6}$ van de productiviteit in de overeenkomstige takken in de Verenigde Staten. Zelfs is de toeneming van de productiviteit volgens de laatste economische plannen niet groter dan de werkelijke groei in de Verenigde Staten gedurende de laatste 10 jaren. Dit is vnl. het gevolg van de geringe kapitaalinvesteringen in het oude werelddeel. Deze bedroegen in 1948 ongeveer 12 dollar per hoofd, in prijzen van 1938, tegen 65 dollar in de Verenigde Staten.

De Europese landen bezien deze problemen vnl. uit een nationaal oogpunt. Het is de vraag, of deze houding, waarbij de samenwerking van de Europese landen op de achtergrond geraakt, tot een optimaal resultaat van de huidige investeringen in de verschillende takken van bedrijf voor de Europese landen als een geheel zal leiden. Te weinig aandacht is besteed aan het op elkaar afstemmen van de verschillende plannen en het coördineren van de politiek. Tevens wordt de bij het herstel gevolgde politiek en het rendement van de investeringen beïnvloed door het einde van de Amerikaanse hulp over enkele jaren, waarmede de regeringen, met het oog op het dollarprobleem, rekening moeten houden. Het is niet met zekerheid bekend, of dollarcredieten daarna zullen worden verstrekt.

De investeringen in vast kapitaal waren in 1948, voor geheel Europa, $\frac{1}{4}$ hoger dan in 1938. De mate van kapitaalvorming liep voor de verschillende landen sterk uiteen. Frankrijk, Zweden, Hongarije en Yoego-Slavië vertoonden in verhouding tot 1938 de grootste toenemingen. Opvallend is de overeenstemming in de procentuele verdeling van de investeringen over de verschillende takken van bedrijvigheid. De zware industrie en ook het transportwezen blijken een hoge mate van prioriteit te genieten, in tegenstelling tot de consumptiegoederenindustrieën en de landbouw. Deze overeenstemming kan er op wijzen,

dat de investeringsplannen van de Europese landen meer gericht zijn op het verkrijgen van een evenwichtige opbouw van de nationale industrie, dan op een harmonische ontwikkeling van de industrie in geheel Europa.

De uitvoer van Europa vertoonde een nog grotere verbetering dan de productie. Het volume van de uitvoer steeg met 30 pCt, terwijl de invoer 7 pCt minder bedroeg dan in het voorgaande jaar. De ruilvoeten waren in 1947 voor Europa, zonder het Verenigd Koninkrijk, gunstiger dan vóór de oorlog. Voor de laatste was de verhouding aanzienlijk slechter. In 1948 kwam in de gunstige verhouding voor Europa een keer, zij bleef echter beter dan die van het Verenigd Koninkrijk.

Het probleem van de Europese betalingsbalans kan worden beschouwd als een uiting van de noodzaak voor hulp op grote schaal. Met het voortschrijden van het herstel is het probleem van karakter veranderd. Het blijkt evenzeer een uiting van een betalingsbalansoverschot van de Verenigde Staten te zijn, als een teken, dat Europa niet voldoende kan exporteren.

De buitenlandse handel van de Verenigde Staten heeft een tweezijdig karakter. Enerzijds importeert dit land voedingsmiddelen en grondstoffen van Europese landen en exporteert daartegenover industriële eindproducten. Anderzijds levert het grondstoffen aan Europese landen, die slechts met industriële artikelen kunnen betalen. Doordat de Amerikaanse industrie in eigen behoeften kan voorzien en niet afhankelijk is van deze importen, gaat deze ruil met moeilijkheden gepaard. Het aandeel van de producten van de Europese industrie in de totale consumptie van de Verenigde Staten bedroeg vóór de oorlog 0,6 pCt. Na de oorlog is het tot 0,2 pCt gedaald. De oorlog maakte de Verenigde Staten nog minder afhankelijk van het buitenland, met als gevolg, dat de invoer van industriële producten in verhouding tot de productie, lager is dan voor de oorlog.

Aan het einde van de periode van hulpverlening zullen de Verenigde Staten voor het feit staan, dat zij een overschot hebben aan productiecapaciteit en goederen, terwijl de Europese landen, doordat hun uitvoer niet kan worden opgevoerd, nog steeds met een dollartekort te kampen hebben. In dat geval zullen de Verenigde Staten waarschijnlijk nog vele jaren doorgaan credieten te verlenen, zoals Groot-Brittannië in de 19e eeuw deed. Het gevaar is echter, dat zolang de vooruitzichten voor deze leningen onzeker zijn en zolang de Amerikaanse financiële hulp zijn noodkarakter behoudt, er een neiging zal blijven bestaan bij de Europese landen hun huidige plannen, welke zijn afgestemd op een beëindiging van de hulp in 1952, door te zetten. De enige oplossing is, dat de Verenigde Staten een plan opstellen voor credietverlening op lange termijn, zodanig, dat men kan rekenen op een gedurige dollarstroom na 1952. Dit zou tevens een herstel van de internationale valuta-inwisselbaarheid kunnen bewerkstelligen.

De omvang van de leningen op lange termijn zou afhangen van het peil, waarop de Verenigde Staten hun uitvoer wensten te handhaven en de ontwikkeling van de invoer in de Verenigde Staten. Wanneer de jaarlijkse credietverlening eenmaal naar omvang is vastgesteld, zou een nog dreigend tekort op de betalingsbalans van de Europese landen kunnen worden bestreden met een algemene aanpassing van de wisselkoersen.

DE FRANSE CREDIETPOLITIEK.

In de loop van de zomer van 1948 trad een kentering op in de economische positie van Frankrijk. Zowel in de industriële als in de agrarische sector herstelde de productie zich aanzienlijk. De goede oogst maakte een ruimere voedselvoorziening mogelijk, terwijl de agrarische prijzen daalden; de loon-prijsspiraal, inflatie-symptoom bij uitstek, kwam hierdoor tot stilstand.

Blijkens het onlangs verschenen jaarverslag van de Franse Nationale Credietraad, zag dit orgaan, belast met het toezicht op de credietverlening in Frankrijk, hierin het bewijs, dat de Franse volkshuishouding op weg was een nieuwe evenwichtstoestand te bereiken. Het verdwijnen der schaarste werd als stabiliserende factor evenwel niet voldoende geacht. Andere inflatie-oorzaken, met name die, welke liggen op het gebied der credietverlening door de banken bleven hun invloed nog uitoefenen. In toenemende mate bestond namelijk het gevaar, dat het bedrijfsleven de prijsdaling door een vergrote opnemings van crediet tegen zou gaan. Credietpolitieke maatregelen bleef men derhalve als noodzakelijk beschouwen, aldus de „Neue Zürcher Zeitung” van 20 April 11., waaraan wij de in deze aantekening verwerkte gegevens ontleen.

Naarmate de Franse volkshuishouding zich stabiliseerde, ging het betalingsverkeer steeds meer over van contante betaling naar de vóór de oorlog in gebruik zijnde handelswissel. Hierdoor ondergingen de discontocredieten gedurende de eerste negen maanden van 1948 een aanzienlijke uitbreiding.

Met het oog hierop besloot de Nationale Credietraad in September 1948 de sedert 1947 bestaande kwalitatieve credietcontrole aan te vullen met een quantitative. De banken werden verplicht haar voorraad schatkistbiljetten te houden op minstens 95 pCt van de bij haar op 30 September 1948 ondergebrachte hoeveelheid, waardoor de mogelijkheid werd ontnomen om de discontocredieten uit te breiden ten koste van het bezit aan schatkistbiljetten. Bovendien moeten de banken 20 pCt van de hun toevertrouwde gelden in schatkistbiljetten aanhouden. Verder heeft de Banque de France herdisconteringscontingenten vastgesteld om een beroep op de Centrale Bank te beperken.

Sinds geruime tijd vormden deze maatregelen het doelwit van aanvallen uit het bedrijfsleven. Hier had men te kampen met liquiditeitsmoeilijkheden ten gevolge van afzetbelemmeringen. Men dachtte het gevaar, dat de strenge credietpolitiek het omschakelingsproces zou vertragen.

De feiten hebben intussen uitgewezen, dat de pessimistische verwachtingen van het bedrijfsleven niet bewaarheid zijn. Het gebruik van de handelswissel in het betalingsverkeer heeft verder voortgang gevonden naarmate het aantal goederentransacties zich uitbreidde. Voorts bleken de banken grif bereid om nieuwe inleggingen effectief te maken. Het wapen van de discontoschroef werd door de Banque de France nauwelijks gehanteerd. Men vreesde, dat het effect gering zou zijn onder de nog niet geheel gestabiliseerde verhoudingen.

De boven geschetste ontwikkeling leidde dan ook tot een enorme credietexpansie. Volgens berekeningen van de Nationale Credietraad is de totale Franse geldsomloop in 1948 gestegen van frs 1.661 mrd tot frs 2.174 mrd, een toeneming derhalve van frs 513 mrd of 31 pCt, tegen frs 316 mrd of 24 pCt in 1947 en frs 334 mrd of 30 pCt in 1946.

Van het gestegen bedrag van frs 513 mrd vormde het giraal geld het grootste gedeelte. De inleggingen bij de banken namen in 1948 toe tot frs 972 mrd, nadat zij in 1947 waren gestegen van frs 68 mrd tot frs 608 mrd. Naast de toeneming van het aantal handelswissels droeg ook de inlevering van de bankbiljetten van frs 5.000 hiertoe sterk bij.

Op grond van de weekstaten van de Banque de France kan men vaststellen, dat de credietexpansie zich in de eerste maanden van 1949 heeft voortgezet. Zo stegen de credieten van de Centrale Bank aan het bedrijfsleven in de periode van 31 December 1948 tot 21 April 1949 met frs 50 mrd tot frs 409 mrd.

INTERNATIONALE NOTITIES.

DE PRIJSONTWIKKELING IN ARGENTINIË.

Sedert Augustus 1948 worden in Argentinië geen officiële economische statistieken meer gepubliceerd. De vermoedelijke reden hiervan is, aldus de „Neue Zürcher Zeitung“ van 30 April jl., dat de discrepantie tussen deze cijfers en de van officiële zijde verkondigde stelling, dat de economische toestand van het land gunstiger is dan ooit te voren, te groot zou zijn. Zo hebben de laatst gepubliceerde prijsindexcijfers betrekking op de maand Juli 1948, waarin het indexcijfer voor agrarische producten, op basis 1926 = 100, 199,5 beliep tegen 169,1 voor 1947 en 106,5 voor 1945. De overeenkomstige cijfers voor niet-agrarische producten bedroegen resp. 303,8, 272 en 247,6.

Hoewel, zoals gezegd, hierna geen officiële gegevens meer bekend zijn gemaakt, is uit onderstaande tabel, waarin enige consumptieve uitgaven over April 1949 met die van begin 1948 en het jaar 1939 zijn vergeleken, op te maken, dat de prijsstijging zich sedertdien in steeds groter tempo heeft voortgezet.

In Argentijnse pesos.

Uitgaven voor:	Gem. 1939	Begin 1948	April 1949
Voeding van een familie van vier personen per maand ..	200	450	700
Huishuur van een vierkamerwoning per maand	200	600	800
1 kg brood	0,20	0,50	0,70
1 kg boter	1,80	2,50	4,50
1 kg aardappelen	0,12	0,30	0,70
1 kg thee	6	12	20
1 kg koffie	1,60	2,80	4,40
1 kg kaas	1,20	2,40	3,50
1 ton brandhout	30	120	160
1 herenmaatcostuum (Eng. stof)	130	520	800

Als oorzaken van deze prijsstijging, die Argentinië van één der goedkoopste landen tot één der duurste landen van Zuid-Amerika heeft gemaakt, noemt de „N.Z.Z.“ o.a. de prijsverhogende belastingen. Zo werd bijv. de omzetbelasting op 1 Januari 1949 van 1,25 pCt tot 8 pCt verhoogd! Voorts werken de toenemende sociale lasten, het gebrek aan talrijke noodzakelijke artikelen en tenslotte de, als gevolg van bovengenoemde verschijnselen, steeds voortgaande inflatie, alle in dezelfde richting.

DE VOORTSCHRIJDENDE INKOMENSNIVELLERING IN ZWEDEN.

Een van de belangrijkste verschijnselen, welke het laatste decennium in de volkshuishoudingen optreden, is 't voortschrijdende inkomensnivellering.

In een artikel in het Vierteljaresbericht van de Scandinaviska Banken van April 1949 analyseert Dr K. G. Hagström dit verschijnsel voor Zweden aan de hand van de bekende constante van Pareto (de constante α in de formule $y = \frac{A}{x^\alpha}$, welke het aantal trekkers van een inkomen van x of meer aangeeft)¹⁾.

Terwijl de constante kort voor de tweede wereldoorlog, evenals voor de eerste, in Zweden ca 1,5 bedroeg, is zij gedurende en na de jongste wereldoorlog gestegen tot 2,4 in 1947, een voordien onbekende hoogte. Merkwaardig is, dat, terwijl de inflatie gedurende de eerste wereldoorlog een grotere inkomensdifferentiatie (een dalende α dus) met zich bracht, zij tijdens de tweede wereldoorlog blijkbaar een tegenovergesteld karakter heeft gehad. De loontrekkenden hebben tijdens de laatste geldontwaarding hun

¹⁾ De constante α is de maat voor de helling van de lijn van Pareto (d.i. de frequentieverdeling van de inkomensstrekkers); hoe groter α , hoe steiler de lijn en omgekeerd. Het steiler worden van de lijn betekent, dat het verschil in inkomen tussen de inkomensstrekkers geringer wordt, m.a.w. dat de inkomens meer gelijkmatig zijn verdeeld.

reële inkomen blijkbaar beter op peil weten te houden dan de salaristrekken en zij, die een kapitaalopbrengst genieten.

Inmiddels is door de progressieve belastingpolitiek het *verteerbare* inkomen nog aanmerkelijk sterker genivelleerd dan in de constante van Pareto tot uitdrukking komt. Men vraagt zich dan ook met bezorgdheid af, of de besproken nivellerings-tendentie nog verdere voortgang zal hebben, met alle mogelijke nadelige gevolgen voor energie en ondernemingsgeest, en of voorts thans niet de uiterst toelaatbare belastinggrens is bereikt.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

Na het passeren van de maandultimo trad op de geldmarkt een zekere ontspanning in, welke voornamelijk werd veroorzaakt door betalingen van het Rijk aan de gemeenten. Niettemin waren de voorschotten in rekening-courant van De Nederlandsche Bank per 2 Mei jl. nog f 20 mln hoger dan een week tevoren, hetgeen een duidelijke aanwijzing vormt van liquiditeitsmoelijkheden, waarin met name de discontohandelaren door het opzeggen van callgeldleningen waren komen te verkeren. Tot 7 Mei duurde deze situatie voort, aangezien in de eerste week van Mei praktisch geen schatkistpapier vervalt. Wel daalden de markt-disconto's voor schatkistpromessen aanzienlijk, omdat de noodzaak tot verkoop veel minder dringend werd dan in de voorgaande week, maar eerst op 7 Mei jl. kon de callgeldrente tot $1\frac{1}{4}$ pCt worden verlaagd. Per diezelfde datum noteerde Augustuspapier $1\frac{3}{16}$ pCt, November- en Decemberpromessen waren gevraagd tegen $1\frac{3}{4}$ pCt, terwijl de langer lopende termijnen praktisch $\frac{7}{16}$ pCt noteerden.

Met de verkoop van Amerikaanse aandelen worden blijkbaar nieuwe wegen ingeslagen, teneinde enerzijds wellicht het vrijkomen van dollars ten behoeve van de Nederlandse volkshuishouding te bevorderen, anderzijds het versterkte Amerikaanse effectenbezit door vrijwillige ruilingen aan te passen aan de huidige verhoudingen. Bij de verkoop van aandelen Tide Water is nl. toegestaan om $\frac{1}{2}$ van het dollarprovenu te herbeleggen in bepaalde Amerikaanse fondsen, terwijl slechts $\frac{1}{4}$ van de verkregen dollars aan De Nederlandsche Bank behoeft te worden afgestaan. Het lijkt niet uitgesloten, dat een zodanige regeling tot een grotere kring van Amerikaanse effecten zal worden uitgebreid.

Terwijl de binnenlandse staatsfondsenmarkt vrijwel geheel in rust verkeert, ontwikkelde zich een vrij sterke vraag naar in dollars luidende obligaties, waardoor de 3 pCt binnenlandse dollarlening tot $103\frac{7}{16}$ pCt steeg en de $3\frac{1}{2}$ pCt dollarlening Philips tot $107\frac{1}{4}$ pCt aan het einde der verslagperiode. Dit wijst er op, dat een devaluatie van de gulden op korte termijn niet tot de onmogelijkheden wordt gerekend.

Mede wellicht onder invloed van dezelfde omstandigheid, en door de gunstiger lijkende ontwikkeling op politiek gebied, vertoonde in de afgelopen week ook de aandelenmarkt behoorlijke koersstijgingen. Vooral de minder actieve fondsen deelden in dit koersherstel, terwijl aandelen Unilever met een stijging van niet minder dan ruim 13 punten wel zeer op de voorgrond traden. Aandelen Koninklijke stegen slechts van 282 tot 290 $\frac{1}{4}$, hetgeen wellicht wordt verklaard door de moeilijke positie van de internationale petroleummarkt. Het is niet uitgesloten, dat, nu de aandelenmarkt weer in herstel is, spoedig enige emissies zullen komen, gezien de vele nog niet uitgevoerde financieringsprojecten.

Van de koersbeweging op de aandelenmarkt geeft onderstaande tabel een beeld.

	20 April 1949	6 Mei 1949
A.K.U.	161½	166½
v. Berkel's Patent	111	112
Levir Bros. Unilever C.v.A.	237½	250½
Philips G.b.v.A.	218½	221½
Koninklijke Petroleum	282	290½
H.A.L.	160	162½
N.S.U.	159¾	162
H.V.A.	155	162½
Deli Mij C.v.A.	147	153½
Amsterdam Rubber	140½	144½
Internatio	183½	190

STATISTIEKEN.

DE NEDERLANDSCHE BANK.
Verkorte balans op 9 Mei 1949.

Activa.		
Wissels, promessen en schuld-brieven in disconto	Hoofdbank f —) Bijbank " —) Agentsch. " 900,—	900,—)
Wissels, schatkistpapier en schuld-brieven, door de Bank gekocht (art. 15, onder 4°, van de Bankwet 1948)		
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.800.000.000,—
Voorschotten in rek.-ort op onderpand (incl. beleningen)	Hoofdbank f 138.962.230,02) Bijbank " 1.672.825,89) Agentsch. " 3.963.409,05	
Op effecten enz.	f 144.598.464,96	
Op goederen en celen	" 144.471.473,13	144.598.464,96)
Voorschotten aan het Rijk (art. 20 van de Bankwet 1948)		
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f 439.146.714,60	
Zilveren munt enz.	" 6.281.594,13	445.428.308,73
Papier op het buitenland	f 136.019.900,—	
Tegood bij correspondenten in het buitenland	" 167.752.146,05	
Buitenlandse betaalmiddelen	" 4.805.070,30	308.577.116,35
Vorderingen in gulden op vreemde circulatie-banken en soortgelijke instellingen	" 223.397.358,42	
Belegging van kapitaal, reserves, pensioen-fonds en voorzieningsfonds	" 120.863.391,55	
Gebouwen en inventaris	" 2.000.000,—	
Diverse rekeningen	" 22.353.188,26	
	f 4.567.218.728,27	

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	" 15.333.335,71
Bijzondere reserves	" 61.674.999,18
Pensioenfond	" 22.556.005,46
Voorzieningsfonds personeel in tijdelijke dienst	" 1.499.667,79
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	" 80.207.765,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgifte)	" 2.984.992.240,—
Bankassignaties in omloop	" 52.782,17
Rekening-courant saldo's	
's Rijks Schatkist	f 92.686.558,17
's Rijks Schatkist bij-zondere rekening	" 293.362.217,31
Geblokkeerde saldo's	" 3.874.608,73
Saldo's van banken in Nederland	" 45.239.914,21
Vrije saldo's van vreem-de circulatiebanken en soortgelijkeinstellingen	" 366.183.853,48
Andere vrije saldo's	" 462.629.916,18
	1.263.977.068,09
Crediteuren in vreemde geldsoort	" 58.730.830,06
Diverse rekeningen	" 58.193.984,81
	f 4.567.218.728,27

1) Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de Bank in disconto genomen f —
2) Waarvan aan Indonesië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) " 36.894.550,—
Circulatie der door de Bank namens de Staat in het verkeer gebrachte muntbiljetten, " 137.533.468,50

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden gulden).

Data	Munt en munt-materiaal	Papier op het buitenland	Tegood bij cor-resp. in het bui-tenland en bui-tenlandse be-taalmiddelen	Voorschotten in rek.-ort (incl. Bel.)	Bankbiljetten in omloop
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.186	153.109	2.744.151
28 Mrt '49	444.392	132.215	216.102	146.125	2.983.189
4 April '49	444.547	130.006	215.815	155.644	3.016.511
11 April '49	444.704	131.392	216.056	156.829	2.995.059
19 April '49	444.847	133.571	193.325	163.683	2.977.030
25 April '49	445.054	135.891	165.843	143.602	2.956.856
2 Mei '49	445.221	134.675	167.421	163.947	3.032.716
9 Mei '49	445.428	136.020	167.752	144.598	2.984.992

Saldi in rekening courant

Data	's Rijks Schatkist	's Rijks Schatkist bijzondere rekening	Geblok-keerde saldi	Saldi van banken in Nederland	Vrije saldi van vreem-de circul. banken	Andere vrije saldi
30 Dec. '46						
28 Mrt '49	216.232	250.497	15.348	29.686	342.998	399.213
4 April '49	174.900	301.392	3.513	33.283	355.828	368.413
11 April '49	185.390	301.392	3.496	25.673	359.774	392.710
19 April '49	153.024	301.392	3.567	55.971	358.227	418.642
25 April '49	128.321	286.964	3.228	55.848	334.985	444.616
2 Mei '49	76.836	293.362	3.335	50.279	349.499	466.749
9 Mei '49	92.687	293.362	3.875	45.240	366.184	462.630

DE JAVASCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden gulden).

Data	Munt en munt-materiaal goud	Vorderingen in vreemd courant betaalbaar	Zilveren tekenmunt en pasmunt	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen courant	Voorschotten aan de Regering van Indonesië
31 Maart 1947	477.080	35.363	33.256	85.402	255.201
13 April 1949	470.957	69.835	14.401	69.816	877.302
20 April 1949	470.957	71.907	14.428	68.133	890.345
27 April 1949	470.972	76.894	14.409	68.206	914.661

Data	Diverse rekeningen (actief)	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		Diverse rekeningen (passief)
			Van de Regering van Indonesië	Van anderen	
31 Maart 1947	81.527	453.816	—	503.718	101.304
13 April 1949	30.091	770.512	—	708.867	53.821
20 April 1949	31.597	771.091	—	721.404	55.921
27 April 1949	30.057	774.724	—	744.943	56.538

Muntbiljettencirculatie per 31 Maart 1947 f 646.830.979,—
Muntbiljettencirculatie per 20 April 1949 f 884.475.566,75.
Muntbiljettencirculatie per 27 April 1949 f 889.200.880,75.

ZWEEDSE RIJKSBANK.

(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldi buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-vaarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182
14 April 1949	176	111	3.101	249	263	—	182
23 April 1949	176	111	3.153	249	231	—	182
30 April 1949	176	111	3.228	248	230	—	120

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie-rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buiten-landse banken	
		Totaal	Staat	Banken			
31 Dec. 1946	2.877	875	706	94	280	174	7
14 April 1949	2.869	942	624	252	204	190	8
23 April 1949	2.855	948	544	325	208	192	8
30 April 1949	3.019	865	563	222	206	196	8

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Goud-voorraad	Vorderingen o. h. buitenl. i. v. m. betalingsacc.	Tegode op het buitenland	Handelspapier op België en overheidseffecten	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel- en pasmunt
16 Sept. 1948	28.136	11.042	427	9.986	303	414
7 April 1949	28.089	11.433	2.621	9.161	330	645
13 April 1949	28.068	11.143	2.668	9.059	231	623
21 April 1949	27.863	10.766	2.663	8.234	228	650
28 April 1949	28.362	10.778	2.558	8.188	281	620
5 Mei 1949	28.345	10.680	2.522	9.443	397	610

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		
				Schatkist	Buitenlandse banken	Totaal
16 Sept. 1948	657	91.729	81.568	29	2.425	6.251
7 April 1949	915	94.000	84.470	575	2.023	5.849
13 April 1949	915	93.464	83.907	665	2.239	6.198
21 April 1949	915	91.511	83.275	218	1.810	5.307
28 April 1949	915	91.931	83.743	276	1.632	5.179
5 Mei 1949	915	93.110	84.608	383	1.663	5.466

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
14 Apr. 1949	52.817	394.177	125.042	153.600	426.000
21 Apr. 1949	52.817	391.523	125.042	157.500	426.000
28 Apr. 1949	52.817	406.289	125.042	155.300	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.455	765	62.693
14 Apr. 1949	1.046.206	159.274	516	157.486
21 Apr. 1949	1.031.149	177.008	519	174.953
28 Apr. 1949	1.047.277	179.539	440	177.618

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal-voorraad	Buitenl. wissels	Disconto's en voorschotten	Effecten	Biljetten in omloop	Aanrekeningen
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.113,7
14 Apr. 1949	5.914,3	331,7	155,5	47,0	4.182,0	1.780,0
23 Apr. 1949	5.947,0	362,8	156,1	46,3	4.325,7	1.665,6
30 Apr. 1949	5.947,6	365,2	150,8	39,7	4.298,3	1.726,3

GROOTHANDELSPRIJZEN VAN GRANEN, VELDBONEN, BOTER, KAAS EN EIENEN IN NEDERLAND).

Tijdvak	Tarwe*)	Rogge*)	Gerst		Haver*)	Mais	Sorghum	Veldbonen*)	Boter	Kaas	Eieren	
	Inlandse, naar kwaliteit, af binnenland. Per 100 kg.	Inlandse, naar kwaliteit, af binnenland. Per 100 kg.	Inlandse, naar kwaliteit, af binnenland. Per 100 kg. *)	Buitenlandse, voor veevoeder, af R'dam/A'dam. Per 100 kg.	Inlandse, naar kwaliteit, af binnenland. Per 100 kg.	La Plata, voor veevoeder, af R'dam/A'dam. Per 100 kg.	Buitenlandse, voor veevoeder, af R'dam/A'dam. Per 100 kg.	Af binnenland. Per 100 kg.	Leeuwarden, af fabriek per kg.	Goudse volvet Leeuwarden, af fabriek per kg.	Grote (68/69) Per 100 stuks.	Kleine (52/53) Per 100 stuks.
Jan. 1948	21,50	21,29	19,78	20,17 ^a	18,54	22,17 ^a	20,17 ^a	23,00	3,12	1,63 ^a	16,15	12,95
Febr.	21,50	21,24	19,97	20,37 ^a	18,48	22,37 ^a	20,37 ^a	26,06 ^b	3,12	1,66	16,15	12,95
Maart	21,35	21,19	20,39	20,50	18,38	22,50	20,50	26,70	3,12	1,68	14,10	11,40
April	21,34	21,19	20,71	20,67 ^a	18,36	22,67 ^a	20,67 ^a	29,56	3,12	1,64 ^a	14,10	11,10
Mei	21,21	21,14	20,46	20,77 ^a	18,58	22,70	20,77 ^a	27,50	3,07	1,65	14,20 ^b	11,20 ^b
Juni	21,31	21,10	20,92	20,85	18,55	22,85	20,85	26,75	3,07	1,65	14,20	11,20
Juli	21,73	21,47	20,77	20,95	18,47	22,85	21,17 ^a	.	3,07	1,64 ^a	14,20	11,20
Aug.	22,18	21,98	19,81	19,17 ^a	18,19	21,27 ^a	19,32 ^a	.	3,14	1,65	14,20	11,20
Sept.	21,34	21,29	19,66	19,37 ^a	18,12 ^a	21,47 ^a	19,37 ^a	.	3,14	1,66 ^a	14,20	11,20
Oct.	21,37	21,27	20,29	19,57 ^a	18,05	21,67 ^a	19,57 ^a	.	3,14	1,66 ^a	16,10	13,10
1-6 Nov.	21,50-22,00	20,80-21,55	19,50-21,25	19,77 ^a	17,50-19,35	21,87 ^a	19,77 ^a	27,50-29,50	3,14	1,63	16,10	13,10
8-13 Nov.	21,45-22,10	20,70-21,65	19,25-21,00	.	17,25-19,10	21,87 ^a	19,77 ^a	27,00-28,50	3,96	1,66	16,10	13,10
15-20 Nov.	21,50-22,10	20,75-21,70	19,50-22,00	.	17,50-19,25	21,87 ^a	19,77 ^a	26,50-29,00	3,96	1,63	16,10	13,10
22-27 Nov.	21,55-22,15	20,90-21,70	19,75-22,25	.	17,50-19,10	22,07 ^a	19,77 ^a	26,50-29,00	3,96	1,64	14,20	11,20
29 Nov.-4 Dec.	21,60-22,15	21,00-21,75	19,50-22,00	19,97 ^a	17,50-19,00	22,07 ^a	.	26,00-28,50	3,96	1,64	14,20	11,20
6-11 Dec.	21,70-22,10	21,25-21,70	19,60-22,25	19,97 ^a	17,75-19,25	22,07 ^a	.	25,50-30,00	3,96	1,63	14,20	11,20
13-18 Dec.	21,60-22,00	21,10-21,60	19,50-22,00	19,97 ^a	17,50-19,00	22,07 ^a	19,97 ^a	25,00-29,00	3,96	1,63	14,20	11,20
20-24 Dec.	21,65-22,05	21,25-21,75	19,60-21,90	19,97 ^a	17,50-19,10	22,07 ^a	19,97 ^a	25,00-28,00	3,96	1,60	14,20	11,20
27-31 Dec.	21,75-22,10	21,40-21,75	19,70-22,00	20,17 ^a	17,40-18,90	.	.	25,00-28,00	3,96	1,60	14,20	11,20
1949												
3-8 Jan.	21,65-22,00	21,30-21,70	19,75-22,10	20,17 ^a	17,40-18,95	22,27 ^a	.	26,00-29,00	3,96	1,60	14,20	11,20
10-15 Jan.	21,50-21,90	21,10-21,60	19,80-22,25	20,17 ^a	17,25-18,75	22,27 ^a	20,17 ^a	27,00-29,50	3,96	1,60	14,20	11,20
17-22 Jan.	21,60-22,00	21,10-21,60	19,75-22,10	20,17 ^a	17,10-18,60	22,27 ^a	20,17 ^a	27,50-29,75	3,96	1,62	14,20	11,20
24-29 Jan.	21,40-21,90	21,00-21,50	19,50-22,00	.	17,00-18,40	22,27 ^a	.	29,00-31,00	3,96	1,64	14,20	11,20
31 Jan.-5 Febr.	21,35-21,85	20,90-21,30	19,60-22,25	.	17,00-18,40	22,57 ^a	20,37 ^a	30,00-32,00	3,96	1,64	14,20	11,20
7-12 Febr.	21,45-22,00	20,70-21,15	20,00-22,75	.	17,10-18,75	22,57 ^a	20,37 ^a	31,00-34,00	3,96	1,65	14,20	11,20
14-19 Febr.	21,50-22,00	20,90-21,30	20,25-23,00	.	17,40-19,00	22,57 ^a	20,37 ^a	32,00-35,00	3,96	1,68	17,50 ^c	14,00 ^c
21-26 Febr.	21,75-22,25	20,90-21,50	20,25-23,10	.	17,50-19,25	22,57 ^a	20,37 ^a	33,00-35,50	3,96	1,68 ^a	14,20	11,20
28 Febr.-5 Mrt.	21,85-22,35	21,00-21,60	20,50-23,25	.	17,75-19,75	22,77 ^a	20,57 ^a	33,25-35,50	3,96	1,68	16,00	13,00
7-12 Mrt.	21,80-22,25	21,10-21,70	21,00-23,75	.	18,00-20,25	22,77 ^a	20,57 ^a	33,25-35,25	3,96	1,67	14,00	10,40
14-19 Mrt.	21,70-22,15	21,25-21,80	21,25-24,00	20,57 ^a	18,25-21,00	22,77 ^a	20,57 ^a	33,25-34,25	3,96	1,66	14,10	10,60
21-26 Mrt.	21,90-22,30	21,50-22,00	21,25-24,25	20,57 ^a	18,50-21,25	22,77 ^a	20,57 ^a	32,25-33,25	3,96	1,64	13,95	10,60
28 Mrt.-2 Apr.	22,00-22,75	21,60-22,25	21,50-24,25	20,77 ^a	18,75-22,00	22,97 ^a	20,77 ^a	31,50-32,00	3,96	1,66	13,95	10,70
4-9 Apr.	22,00-23,00	21,70-22,20	21,75-24,50	20,77 ^a	19,25-22,75	22,97 ^a	20,77 ^a	31,00-31,50	3,96	1,66	14,05	10,85
11-16 Apr.	22,25-23,00	21,75-22,30	21,75-24,50	20,77 ^a	19,75-23,25	.	.	32,00-32,50	3,96	1,71	14,05	10,85
18-23 Apr.	22,25-23,00	21,75-22,30	22,80-24,75	20,77 ^a	20,50-23,75	.	.	31,00-32,00	3,91	1,73	14,05	10,85
25-30 Apr.	22,00-22,75	21,60-22,20	22,50-24,25	20,77 ^a	20,50-23,50	.	.	30,00-31,00	3,86	1,81		

*) Deze statistiek sluit aan bij die, gepubliceerd in „E.S.B.” van 3 November 1948, blz. 879.

*) betekent: vrije marktprijzen; *) betekent: geen aanbod.

*) Met ingang van 9 Februari 1948 in de handel vrij geworden.

*) Van 14 Mei af. *) Met ingang van 14 Februari is de handel vrij geworden.

ENIGE INDEXCIJFERS VAN DE INDUSTRIËLE PRODUCTIE
(IN NEDERLAND ¹⁾).

1938 = 100	1946	1947	1948	Nov. 1948	Dec. 1948	Jan. 1949	Febr. 1949	Maart 1949
Algem. productie-index van de industrie	74	94	113	126	127	118	113	129
Steenkolen	62	75	82	83	83	83	79	92
Electriciteit afgeleverd aan het net	111	142	173	205	217	211	186	
Gas	79	98	120	126	131	133	121	
Stikstofmeststoffen	47	67	82	85	89	89	81	
Ruwijzer	70	108	165	166	169	167	169	208
Walsproducten van ijzer en staal ²⁾	73	137	210	231	244	226	254	290
Rijwielen	22	67	122	145	147	130	132	158
Cement	88	114	129	127	121	128	80	120
Metselstenen	52	69	93	111	113	107	103	103
Deuren	38	57	110	118	140	121	117	129
Rubber (gehele industrietak)	97	200	288	325	283	285		
Courantenpapier	33	37	79	84	103	84		
Katoen- en linnenwe-rijen	39	60	71	77	79	75	72	76
Tricotage-industrie	56	85	107	117	124	109	117	121
Schoenen	78	110	137	142	143	144	134	
Sigaren	53	60	60	61	68	58		
Sigaretten	73	124	133	146	138	124		
Boter	52	52	70	60	55	42	39	58
Margarine	93	109	149	154	205			
Kaas	52	51	77	73	72	50	41	100

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“; . betekent: de gegevens ontbreken; gecorrigeerde gegevens zijn cursief gedrukt.

²⁾ 1940 = 100.

INDEXCIJFERS VAN GROOTHANDELSPRIJZEN
(IN NEDERLAND ¹⁾).

Julij '38-Juni '39=100	1946	1947	1948	Dec. 1948	Jan. 1949	Febr. 1949
Voedingsmiddelen:						
plantaardige	209	230	228	219	220	223
dierlijke	191	199	233	261	259	259
totaal	200	214	231	241	240	242
Grondstoffen:						
houtw. buitenlands	463	631	567	552	552	552
chem. producten	272	342	376	429	425	422
textielwaren	258	284	283	282	279	280
leder	224	243	304	542	542	542
metaalwaren	261	294	306	308	319	316
papierwaren	332	474	524	481	456	435
hulpstoffen	170	201	216	216	263	263
totaal	282	328	342	349	373	371
Afgewerkte producten:						
glas, aardewerk, enz.	238	256	269	272	272	275
houtwaren	349	390	382	379	379	379
chem. producten	328	318	325	361	365	364
textielwaren	315	344	360	370	366	367
lederwaren	292	321	330	340	354	354
papierwaren	283	303	347	365	365	365
gef. voed. midd.	211	223	225	236	236	236
metaalwaren	248	263	270	271	271	271
totaal	261	276	283	294	295	295
Algem. Indexcijfer	251	271	281	291	295	295

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“.

²⁾ De wegingscoëfficiënten zijn vastgesteld overeenkomstig de verhoudingen in 1941.

INDEXCIJFERS VAN LONEN VOLGENS REGELINGEN IN
NEDERLAND ¹⁾).

Juni 1938/ Juni 1939 = 100	Nijverheid ²⁾	Landbouw ³⁾	Nijverheid , en landbouw
Aug. 1939	101	100	101
Mei 1945	116	190	126
April 1948	174,7	243,9	184,4
Mei 1948	175,2	258	186,8
Juni 1948	175,2	258	186,8
Juli 1948	175,1	258	186,7
Aug. 1948	175,2	258	186,8
Sept. 1948	175,2	258	186,8
Oct. 1948	175,2	258	186,8
Nov. 1948	179,9	265,5	191,9
Dec. 1948	181,7	265,5	193,4
Jan. 1949	181,8 ⁴⁾	265,5	193,5 ⁴⁾
Febr. 1949	181,8 ⁴⁾	265,5	193,5 ⁴⁾
Mrt 1949	181,6 ⁴⁾	265,5	193,3 ⁴⁾

¹⁾ Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“; in de indexcijfers zijn de uitkeringen krachtens de Kinderbijslagwet niet begrepen.

²⁾ Gemiddelden 24 bedrijfstakken.

³⁾ Akkerbouw en veehouderij.

⁴⁾ Voorlopige gegevens.

⁵⁾ Daling uitsluitend een gevolg van een lichte schommeling in de toeslag van méér-productie der steenkoolmijnen.

Kapitaaldeelname gezocht

Scheepvaartonderneming i.o. met in aanbouw zijnde tonnage van de kust- en Atlantische vaart (nieuwbouw) wenst kapitaaluitbreiding tot ca f 75.000.—

Br. onder letter S.S. aan Frits van Alphen
Reclame Bureau N.V., Spuistraat 102—106, Amsterdam.

The Statist

ESTABLISHED 1878

An Independent Journal of Finance
and Trade

★
OBJECTIVE APPRAISALS
CONSIDERED JUDGMENT
IMPARTIAL OPINION

★
Contains most complete range of
British economic and financial statist-
ics published in any weekly journal

★
World wide circulation.

★
Annual subscription rate: (post free-
to include all supplements) £ 3:2:6
(fl 33,40)

A Special Supplement on Economic Con-
ditions in The Netherlands was published
on January 31 1948. A limited number
of this Supplement remain for sale.

LONDON: 51 CANNON STREET, E.C. 4

RECTIFICATIE

Aanbod aan houders van certificaten van Ge-
wone Aandelen en Originele Gewone Aandelen
der

Tide Water Associated Oil Company

In de E.-S.B. van 4 Mei j.l. staat abusievelijk:
Blijkens gelijksoortige publicatie van De Neder-
landsche Bank N.V. Dit moet zijn: Blijkens
gelijktijdige publicatie van 'De Nederlandsche
Bank N.V.

Annonces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Maandag 16 Mei a.s. in het bezit te
zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

N.V. PHILIPS' TELECOMMUNICATIE INDUSTRIE
v/h Nederlandsche Seintoestellen Fabriek
HILVERSUM

Alle Communicatie-apparatuur op het gebied van

Radio - Lijntelefonie - Automatische telefonie

Vacatures

De Landbouwhogeschool te Wageningen roept sollicitanten op voor de vacature van

Administrateur

Vereist is een ruime ervaring van ambtelijke en comptabele administratie. Academische vorming is gewenst; enige landbouwkundige oriëntatie strekt tot aanbeveling. Salaris volgens schaal 219 (f 475.— tot f 590.— p.m.).

Vborts wordt gevraagd een

Ambtenaar van administratie 1e klas

Salaris volgens schaal 142 (f 280.— tot f 365.— p.m.).

Sollicitaties te richten aan de Rector Magnificus der Landbouwhogeschool.

Ervaren accountant, lid N.I.V.A., met kleine praktijk in het Westen, zoekt ter uitbreiding van zijn werkzaamheden

Overname van Accountantspraktijk

Ook genegen tot samenwerking met overbezette collega. Brieven onder letters ATZ aan Nijgh & Van Ditmar, Advertentiebureau, R'dam.

Economisch-Statistisch Kwartaalbericht

Research-Uitgave van het
Nederlandsch Economisch Instituut

★

UIT DE INHOUD
VAN HET MAARTNUMMER:

De econ. toestand in Nederland, België, Indonesië, de Verenigde Staten en West-Duitsland.

De positie van de Sterlinglanden in het internationale betalingsverkeer.

Internationale geld- en kapitaalmarkten; kapitaalschaarste.

Prijzen van agrarische producten.

Jaarabonnementen f 6,50; voor abonne's „E.-S.B.” f 5,—
Telefoon 38040 — Rotterdam — Giro no. 8408

Beschikbare krachten

ALL-ROUND ZAKENMAN

middelb. leeftijd, academisch gevormd, bereisd, representatief, zoekt een hem passende werkring in binnen- of buitenland. Ook bereid tijdelijke opdrachten uit te voeren. Prima referenties. Direct beschikbaar. Br. onder no. ESE 1414, bur. v. d. bl., Postbus 42, Schiedam.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

MAANDSTAAT OP 30 APRIL 1949

Kas, Kassiers en Daggeldleningen	f 13.150.405,03
Nederlands Schatkistpapier	528.479.691,19
Ander Overheidspapier	5.361.903,92
Wissels	903.089,99
Bankiers in Binnen- en Buitenland	14.302.783,88
Effecten en Syndicaten	1.891.904,16
Prolongatiën en Voorschotten tegen Effecten	11.948.102,36
Debiteuren	109.694.986,22
Deelnemingen (incl. Voorschotten)	9.722.610,67
Gebouwen	3.500.000,—
Belegde Reserve voor Verleende Pensioenen	882.703,38
	f 699.838.180,80

Kapitaal	f 44.800.000,—
Reserve	15.000.000,—
Bouwreserve	3.000.000,—
Deposito's op Termijn	79.623.855,54
Crediteuren	544.423.807,73
Geaccepteerde Wissels	63.756,24
Geaccepteerd door Derden	186.280,91
Kassiers en genomen Daggeldleningen	1.271.064,09
Overlopende Saldi en Andere Rekeningen	10.586.712,91
Reserve voor Verleende Pensioenen	882.703,38
	f 699.838.180,80

Economisch - Statistische Berichten

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon Redactie en Administratie 38040. Giro 8408.
Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.
Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.
Abonnementen: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Bankiers: Banque de Commerce, Brussel.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland f 26* per jaar, voor België/Luxemburg f 28 per jaar, te voldoen door storting van de tegenwaarde in francs bij de Banque de Commerce te Brussel. Overzeese gebiedsdelen (per zeepost) f 26, overige landen f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor Westzeedijk, Rotterdam (W.).

ADVERTENTIES.

Alle correspondentie betreffende advertenties te richten aan de Firma H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon 69300, toestel 6). Advertentie-tarief f 0.40 per mm. Contract-tarieven op aanvraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare Krachten” f 0.60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt zich het recht voor om advertenties zonder opgaaf van redenen te weigeren.